

Kontrollutvalget

Sekretariatet

Gjøvik, 4. juni 2019.

J.nr./referanse: 08-19/SL/ks

KONTROLLUTVALGET I SØNDRE LAND KOMMUNE

Bjørge Horn (SBL), leder

Finn Øksne (Sp), nestleder

Gerd Margot Michaelsen (Ap)

Kopi til:

- Ordfører og rådmann
- Innlandet Revisjon IKS

INNKALLING TIL MØTE I KONTROLLUTVALGET

Det innkalles herved til møte i kontrollutvalget:

Dato: Onsdag 12. juni 2019

Tid: Kl. 0900 – ca. 1500

Sted: Formannskapssalen, rådhuset

Vedlagt følger saksliste og saksdokumenter.

Eventuelt forfall bes meddelt snarest til undertegnede på tlf. 995 77 903 eller e-post kjetil@kontrollutvalget.no.

Deltakelse i møtet:

- Rådmannen/administrasjonen orienterer under sak 28/19 – Varslingsrutiner i Søndre Land kommune. Saken er satt opp til behandling kl. 1200.
- Fra sekretariatet deltar undertegnede og Ole Kristian Rogndokken. Sistnevnte vil orientere under sak 26/19 (Kontrollutvalgskonferansen 2019) og sak 27/19 (Oppfølging av råd om etablering av tipsmottak).

Med hilsen

For leder i kontrollutvalget

Kjetil Solbrækken
utvalgssekretær

Adresse:

Kontrollutvalgstjenester Kjetil Solbrækken
Studievegen 7, 2815 Gjøvik
Tel. 995 77 903, e-post: kjetil@kontrollutvalget.no

KONTROLLUTVALGET I SØNDRE LAND KOMMUNE

SAKSLISTE

FOR MØTE I SØNDRE LAND RÅDHUS

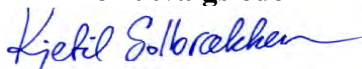
Onsdag 12. juni 2019 kl. 0900

(Sted: Formannskapssalen, rådhuset)

SAK NR. 25/2019	GODKJENNING AV PROTOKOLL FRA MØTE 10.05.2019
SAK NR. 26/2019	KONTROLLUTVALGSKONFERANSEN 2019
SAK NR. 27/2019	OPPFØLGING AV RÅD OM ETABLERING AV TIPSMOTTAK
SAK NR. 28/2019	VARSLINGSRUTINER I SØNDRE LAND KOMMUNE
SAK NR. 29/2019	TERTIALRAPPORT 1/2019 FRA INNLANDET REVISJON IKS
SAK NR. 30/2019	TERTIALRAPPORT 1. TERTIAL 2019 – SØNDRE LAND KOMMUNE
SAK NR. 31/2019	REFERATSAKER

Gjøvik, 2. juni 2019.

Før utvalgsleder

Kjetil Solbrækken

utvalgssekretær

Kopi til orientering:

- Ordfører, rådmannen og vararepresentanter til kontrollutvalget
- Innlandet Revisjon IKS

SAK NR. 25/2019

Søndre Land kommune

GODKJENNING AV PROTOKOLL FRA MØTE 10.05.2019

Sluttbehandles i:	Kontrollutvalget		
Behandling	Møtedato	Saksbehandler	Unntatt off.
Kontrollutvalget	12.06.2019	Kjetil Solbrækken	Nei

Saksdokumenter:

1. Møteprotokoll fra møte 10.05.2019

Vedlagt:

Vedlegg 1

FORSLAG TIL VEDTAK:

Protokoll fra kontrollutvalgets møte den 10.,05.2019 godkjennes.

SAKSOPPLYSNINGER:

Møteprotokollen fra forrige møte legges herved frem til formell godkjenning.

MØTEPROTOKOLL

KONTROLLUTVALGET I SØNDRE LAND KOMMUNE

Fredag 10. mai 2019 holdt kontrollutvalget møte i Søndre Land rådhus kl. 0900 – 1450.

Som medlemmer møtte:

Finn Øksne (Sp), nestleder

Følgende hadde meldt forfall:

Björg Horn (Sbl), leder

Gerd Margot Michaelsen (Ap)

Følgende varamedlem møtte:

Torgeir Søfferud (FrP), første vara

Følgende varamedlemmer hadde meldt forfall:

Lars Nybakke (Ap), andre vara

Wenche Bjor Sæthre (BL), tredje vara

Ellers møtte:

Fra administrasjonen: Kommunalsjef Stab og lokalsamfunn Pål Rønningen, økonomisjef Terje Lindalen, fagsjef for regnskap Steffen Rudsengen (alle møtte under sak 22).

Fra Innlandet Revisjon IKS: Oppdragsansvarlig revisor Kristian Lein (sak 21) og oppdragsansvarlig revisor Heidi Holm Olafsen (sak 22 og 23).

Sekretær: Kjetil Solbrækken.

Møteprotokollen er sendt til:

Kommunestyret v/ordfører, varaordfører, rådmann, kontrollutvalgets medlemmer og varamedlemmer, Innlandet Revisjon IKS og Oppland Arbeiderblad.

Utvalgsmøtet ble satt kl. 0900 med nestleder Finn Øksne som møteleder.

Innkalling og sakliste ble enstemmig godkjent.

Til behandling:

SAK NR. 20/2019

GODKJENNING AV PROTOKOLL FRA MØTE 11.03.2019

Vedtak, enstemmig:

Protokoll fra kontrollutvalgets møte den 11.03.2019 godkjennes.

**FORVALTNINGSREVISJONSRAPPORT: FORSVARLIG
UTREDNING AV SAK OM EIERSTRATEGI - HORIZONT
MILJØPARK IKS**

Fra behandlingen:

Innlandet Revisjon IKS ved oppdragsansvarlig revisor Kristian Lein presenterte rapporten og svarte på spørsmål. Forslag til vedtak i saken ble drøftet, og endringsforslag ble enstemmig vedtatt.

Vedtak, enstemmig:

INNSTILLING TIL KOMMUNESTYRET:

Kommunestyret har merket seg at revisjonsrapporten påpeker følgende svakheter i rådmannens saksfremlegg til kommunestyret i k.sak 34/2018 – Eierstrategi Horisont Miljøpark IKS:

- Saksfremlegget burde ha tatt inn en begrunnelse for nivået på årlig utbytte, samt valget av utbytteplan som uttrykk for forutsigbarhet i utbyttepolitikken.
- Det burde gått frem av saksfremlegget hva dialogen med Horisont Miljøpark IKS gikk ut på, jf. saksfremleggets opplysning om at eierstrategien var utarbeidet i dialog med selskapet.

Med unntak av ovenstående konkluderer revisjonsrapporten med at saken var forsvarlig utredet før den ble fremlagt til behandling i kommunestyret.

**ÅRSREGNSKAP 2018 FOR SØNDRE LAND KOMMUNE -
KONTROLLUTVALGETS UTTALELSE**

Fra behandlingen:

Under første del av saken orienterte Innlandet Revisjon IKS ved oppdragsansvarlig revisor Heidi Holm Olafsen om revisjonsarbeidet og presenterte revisjonsberetningen. Det ble gitt en særlig orientering om revisors gjennomgang av kommunens etterlevelse av regelverket selvkost, jf. bestilling i kontrollutvalgets bestilling i møte den 25.01.2019:

Under andre del av saken presenterte administrasjonen kommunens årsmelding/årsregnskap 2018 og svarte på spørsmål. Følgende hovedtema ble gjennomgått:

- Prosess – regnskapsavslutning og politisk behandling av årsregnskap.
- Økonomiske nøkkeltall mv.
- Forhold av betydning for økonomisk utvikling.
- Overordnet styring og kontroll.
- Overordnet måloppnåelse.

Til stede fra administrasjonen var kommunalsjef Stab og lokalsamfunn Pål Rønningen, økonomisjef Terje Lindalen og fagsjef for regnskap Steffen Rudsengen.

Vedtak, enstemmig:

KONTROLLUTVALGETS UTTALELSE TIL SØNDRE LAND KOMMUNES ÅRSREGNSKAP FOR 2018

Kontrollutvalget har behandlet Søndre Land kommunes årsregnskap for 2018. Sammen med årsregnskapet forelå revisjonsberetningen og rådmannens årsmelding for 2018.

Kontrollutvalget har basert sin uttalelse på en gjennomgang av de ovennevnte dokumentene, og orienteringer fra kommunens revisor/Innlandet Revisjon IKS og kommuneadministrasjonen.

Kontrollutvalget har merket seg at fremlagte revisjonsberetning har en positiv totalkonklusjon, dvs. at revisor mener kommunens årsregnskap for 2018 er avlagt uten vesentlig feil.

Kontrollutvalget har følgende kommentarer til årsregnskap og årsmelding:

a) God finansiell stilling og økonomisk handlefrihet

Kontrollutvalget begrunner dette med:

- Bra nivå på frie midler/disposisjonsfond:
Samlet utgjør frie fond ca. 80 millioner pr. 31.12.2018 (uendret fra 2017). Mye av fondene er knyttet opp til bestemte formål, men kan omdisponeres av kommunestyret.
- Moderat lånegjeld:
Kommunens netto lånegjeld (langsiktig gjeld korrigert for pensjon, utlån og ubrukte lånemidler) utgjør ved utgangen av året ca. 308 millioner. Dette utgjør 55,6 % av driftsinntektene.
Selv om lånegjelden er økt noe i 2018, ligger man godt under Fylkesmannens anbefalte nivå på 75-80 %. Netto lånegjeld vil derimot stige kraftig når byggingen av Hovlitunet blir ferdigstilt.
Det er ingen entydig grense for når en kommune kan sies å ha et høyt gjeldsnivå, men en gjeld over dette nivået vil normalt gi et begrenset økonomisk handlingsrom. Basert på vedtatt budsjett/økonomiplan for 2019-2022 vil kommunens langsiktige gjeld øke ytterligere. Høy lånegjeld betyr økt rente- og avdragsbelastning i driftsregnskapet, dvs. redusert handlefrihet. Utviklingen i kommunens netto lånegjeld er et forhold som krever oppmerksomhet.
- Tilfredsstillende likviditetssituasjon:
Nøkkeltall på området viset at kommunen har god/tilfredsstillende likviditet. Noe av årsaken til den gode situasjonen pr. 31.12.2018 er ubrukte lånemidler (lån tatt opp til investeringer som ennå ikke er gjennomført) som er en del av likviditetsbeholdningen. Ubrukte lånemidler utgjorde pr. 31.12.2018 ca. 81 millioner.

- Kommunen har valgt et sunt prinsipp for bokføring av pensjon (premieavvik):
Kommunen har valgt å utgiftsføre pensjonskostnadene løpende (såkalt årlig amortisering). Dette i motsetning til de fleste kommuner i Norge som har valgt å fordele belastningen over flere år og skyve kostnader foran seg. Søndre Land kommune har valgt et sunt prinsipp der man unngår å opparbeide seg en «pensjonsbombe».

b) Stort merforbruk i den ordinære driften – bekymringsfull situasjon

Samlet viser ordinær drift (kommunalområdene) et merforbruk på ca. 24 millioner i forhold til justert budsjett.

Også i 2017 hadde man et betydelig merforbruk i ordinær drift (30,1 millioner). Det store merforbruk i den ordinære driften er svært bekymringsfullt.

Særlig stort er avviket innenfor Oppvekst i 2018, ca. 11 millioner (12,2 % av budsjettet). Det vises til rådmannens årsmelding for nærmere forklaring på avvikene mellom budsjett og regnskap innenfor de ulike områdene.

c) Utviklingen i netto driftsresultat – behov for oppmerksomhet:

Regnskapet for 2018 er avlagt med et negativt netto driftsresultat på 7,4 millioner. Dette utgjør -1,34 % av driftsresultatet.

Kommunen har bra med reserver, noe som gjør at man er lite sårbar for et svakt resultat et enkelt år.

Kontrollutvalget ønsker likevel å sette søkelys på viktigheten av å nå de nasjonale anbefalingene om minst 1,75 % i netto driftsresultat. Dette for å sikre handlefrihet og redusere sårbarheten for kommunen. Kontrollutvalget vil i den forbindelse peke på at kommunen har hatt svake driftsresultater sett under ett de siste fire årene 2015-2018, og at det i budsjett og økonomiplan 2019-2022 er lagt opp til netto driftsresultater under anbefalt nivå.

d) Netto pensjonsforpliktelse – ca. 111 millioner i bokført gjeld:

Bokførte pensjonsmidler (eiendel) i balansen utgjør 836,6 millioner, mens beregnede pensjonsforpliktelser (gjeld) i balansen utgjør 947,6 millioner. Differansen utgjør 111 millioner i netto forpliktelse (langsiktig gjeld).

Netto pensjonsforpliktelse er vesentlig redusert sammenlignet med fjoråret (fra 157 millioner til ca. 111 millioner).

Kontrollutvalget har forstått det slik at bokført netto pensjonsforpliktelse ikke innebærer en reell betalingsforpliktelse, og at den bokførte gjelden derfor ikke representerer noen bekymring når det gjelder kommuneøkonomien.

e) Selvkostfond Slam og selvkostfond Renovasjon:

Begge selvkostfondene inneholder avsetninger som er eldre enn

5 år. Dette er ikke tråd med Kommunal- og moderniseringsdepartementets retningslinjer for beregning av selvkost (H 3/14) som legger til grunn at framføring av overskudd bør holdes innenfor et perspektiv på 3-5 år. Kontrollutvalget er informert om at administrasjonen er kjent med forholdet, og at man har en plan for å redusere fondene i de neste årene.

f) Redusert sykefravær – 8,7 % i 2018

Sykefraværet er redusert fra 9,5 % i 2017 til 8,7 % i 2018. Dette er en gledelig utvikling. Man har fortsatt litt igjen før man når kommunens egen målsetting om maksimum 7,5 %, men kommunens resultat i 2018 ligger under landsgjennomsnittet som er ca. 9,6 %. Nedenfor er oversikt over utviklingen i sykefravær de siste årene:

År	2018	2017	2016	2015	2014	2013
Sykefravær i %	8,7	9,5	9,6	8,5	8,6	8,2

g) Omtale av Barnevernet i årsmeldingen

Barnevernet er omtalt i årsmeldingen (s. 51), men omtalen gir lite/ingen informasjon om økonomi, nøkkeltall, utvikling og statistikk. Med bakgrunn i det betydelige fokus som har vært på barneverntjenesten i kommunen de siste årene, savner kontrollutvalget mer informasjon om hvordan det faktisk ligger an med tjenesten etter etablering av Gjøvik og Land barneverntjeneste i 2018. Kontrollutvalget oppfordrer rådmannen til å utvikle årsrapporten på dette punktet til neste år, der det som minimum rapporteres om:

- Ressursbruk i forhold til budsjettet
- Lovkrav – overholdes frister og krav om tiltaksplaner?
- Volum – antall meldinger, undersøkelser og barn i tiltak.

Utover dette, og det som framgår av revisjonsberetningen til årsregnskapet, datert 12. april 2019, har kontrollutvalget ingen merknader til Søndre Land kommunes årsregnskap for 2018.

SAK NR. 23/2019

REVISJON AV BEBOERREGNSKAP 2018

Fra behandlingen:

Oppdragsansvarlig revisor Heidi Holm Olafsen orienterte.

Vedtak, enstemmig:

1. Revisors rapport etter kontroll med beboerregnskap i Søndre Land kommune 2017-2018, tas til orientering.
2. Kontrollutvalget har merket seg at gjennomgangen ikke har avdekket vesentlig feil eller avvik i de regnskapene som er kontrollert.

Følgende saker ble referert:

1. Saksliste – kommunestyrets møte 18.03.2019
2. Kontrollrapport 2018 vedrørende skatteoppkreverfunksjonen for Søndre Land kommune
3. Protokoll fra møte i representantskapet i Innlandet Revisjon IKS 26.03.2019
4. Resultatene etter gjennomgang av Tolga-saken (pressemelding fra Helsetilsynet 11.02.2019)
5. Diverse avisartikler
6. Neste møte: Tidspunkt/saksliste

<u>Vedtak, enstemmig:</u>	Referatsakene tas til orientering.
---------------------------	------------------------------------

Hov, 10. mai 2019.

Finn Øksne
nestleder

**RETT UTSKRIFT:
Hov, 10. mai 2019.**

Kjetil Solbrækken
utvalgssekretær

NESTE MØTE

Dato:**ONSDAG 12. JUNI 2019****Tidspunkt:****KL. 0900****Aktuelle saker:**

- *Kontrollutvalgskonferansen 2019* (utsatt sak fra møte 11/3-19)
- *Varslingsrutiner i Søndre Land kommune* (KU-sak 48/18)
- *Oppfølging av råd om etablering av tipsmottak* (KU-sak 41/18, første halvår 2019)
- *Tertialrapport 1/2019 fra Innlandet Revisjon IKS*
- *Orienteringssaker:*
  - *Tertialrapport 1. tertial 2019 – Søndre Land kommune*
  - *Tilstandsrapport for grunnskolen 2018*

- *Forvaltningsrevisjon – planlegging:*
  - *Oppfølging av plan for forvaltningsrevisjon og vurdering av felles revisjonsprosjekter i Gjøvikregionen (utsatt sak fra møte 10/12-18)*
  - *Vurdering av forundersøkelser 2019 – forvaltningsrevisjon (sak 14/19)*
  - *Prioritering av vedtak/oppfølgings saker i kontrollutvalget resten av valgperioden*

Saker til senere oppfølging:

- *Internkontroll: Risikovurderinger og avviksrapportering – implementering av kvalitetssystemet (KU-sak 27/18, oppfølging første halvår 2019)*
- *Mislighetsrisiko – konkrete risikovurderinger (KU-sak 28/18)*
- *Implementering av ny personopplysningslov (KU-sak 29/18)*
- *Digitalisering (KU-sak 11/18)*
- *Tomtesalg og markedsføringsavtale (KU-sak 02/18)*
- *NAV Søndre Land: Internkontroll og tilgjengelighet for brukerne (KU-sak 03/18)*
- *Revidert tilsynsstrategi - byggesak (KU-sak 31/17)*
- *Aktuelle orienteringssaker:*
  - *Ny kommunelov og forskrift om revisjon og kontrollutvalg*
  - *Ny veileder for kontrollutvalgssekretariatet*

Høst 2019 evt. 2020:

- *Oppfølging av tilsynsrapport fra 1. halvår 2018 – tjenester til psykisk utviklingshemmede (KU-sak 58/18, følges opp høst 2019, evt. 2020)*

Årlige saker:

- *Eksterne tilsynsrapporter – kartlegging – årlig sak (KU-sak 56/17)*
- *Oppfølging av politiske vedtak – årlig sak (KU-sak 42/17)*
- *Kommunebarometeret (analyse utarbeidet av Kommunal Rapport)*
- *Regnskapsrevisjon: Revisjon av beboerregnskap (tas fortrinnsvis i samme møte som behandlingen av årsregnskapet)*

Bestillinger - Innlandet Revisjon IKS:

- *Revisjonsprosjekt - selskapsrevisjon: Horisont Miljøpark IKS (felles prosjekt i Gjøvikregionen – fem kontrollutvalg)*

Møteplan 2019 for kontrollutvalget:

- Fredag 25.01.2019 kl. 0900
- Mandag 11.03. 2019 kl. 0900
- Fredag 10.05.2109 kl. 0900
- Onsdag 12.06.2019 kl. 0900
- Tirsdag 03.09.2019 kl. 0900
- Mandag 07.10. 2019 kl. 0900
- Mandag 09.12. 2019 kl. 0900

SAK NR. 26/2019

Søndre Land kommune

KONTROLLUTVALGSKONFERANSEN 2019

Sluttbehandles i:	Kontrollutvalget		
Behandling	Møtedato	Saksbehandler	Unntatt off.
Kontrollutvalget	11.03.2019 (utsatt) 12.06.2019	Kjetil Solbrækken	Nei

Saksdokumenter:

1. Program for Kontrollutvalgskonferansen 2019

Vedlegg 1

FORSLAG TIL VEDTAK:

1. Presentasjon av hovedpunktene på Kontrollutvalgskonferansen 2019 tas til orientering.
2. ....

SAKSOPPLYSNINGER:

Etter avtale er det lagt opp til en gjennomgang/presentasjon av hovedtemaene på konferansen:

- Tolga-saken
- Ny kommunelov
- Bruk av offentlige midler
- Boligbygg-saken
- Personvern

Hensikten med saken er refleksjon omkring temaene i forhold til kontrollarbeidet i egen kommune.

Det vises til vedlagte program for detaljert oversikt over tema og innhold på konferansen.

NKRFS

Kontrollutvalgskonferanse

30-31 januar 2019

The Qube – Clarion Hotel & Congress Oslo Airport

Hovedtemaer:

Tolga-saken ⋮

Ny kommunelov ⋮

Bruk av offentlige midler ⋮

Boligbygg-saken ⋮

Personvern ⋮

Målgruppe

Ledere/medlemmer av kontrollutvalg, kontrollutvalgssekretærer, revisorer, ordførere, rådmenn og andre som er interessert i tilsyn og kontroll i kommunesektoren

#ku19nkrf

09.00 Registrering og kaffe + noe å bite i

10.00 **Velkommen**

▶ Daglig leder Rune Tokle, NKRF og møteleder Anne Grosvold

10.10 **Åpning**

▶ Kommunal- og moderniseringsminister Monica Mæland (H)

10.40 **Slik jobbet VG med Tolgasaken**

▶ Mona Grevi Norman, Maria Mikkelsen og Frank Haugsbø, VG

11.30 Pause / utstilling

11.50 **“Tolga med TÆL – rydder med TRÆL” Arbeid med internkontroll**

▶ Marit Gilleberg (A), leder av kontrollutvalget i Tolga kommune

12.30 Lunsj

13.30 **Kommunal egenkontroll i samspill med statlige tilsyn**

▶ Rune Fjeld, assisterende fylkesmann i Hordaland

14.15 Pause / utstilling

14.35 **Den nye kommuneloven og forskriftene – konsekvenser for kontrollutvalgene**

▶ Erland Aamodt, utredningsleder i Kommunal- og moderniseringsdepartementet

15.30 Pause / utstilling

15.50 | 17.00 **Samtale om bruk av offentlige midler**

- ▶ Anne Grosvold
- ▶ Henning Carr Ekroll, forfatter av boka «Skattepengene som forsvant» og nyhetssjef i Aftenposten
- ▶ Vegard Venli, journalist i NRK
- ▶ Anne Mette Øvrurn (H), leder av kontrollutvalget i Sør-Odal kommune

19.30 Middag

RUNE TOKLE

ANNE GROSVOLD

MONICA MÆLAND

MONA GRIVI NORMAN

MARIA MIKKELSEN

FRANK HAUGSBØ

MARIT GILLEBERG

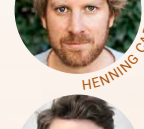
RUNE FJELD

ERLAND AAMODT

HENNING CARR EKROLL

VEGARD VENLI

ANNE METTE ØVRURN

— på vakt for fellesskapets verdier

09.00

Slik avdekket Dagens Næringsliv Boligbygg-skandalen

▶ Kjetil Sæter og Knut Gjernes, Dagens Næringsliv

KJETIL SÆTER

10.00

Pause / utstilling

KNUT GJERNES

10.20

Boligbygg-saken – kontrollutvalgets rolle

▶ Ola Kvisgaard (H), leder av kontrollutvalget i Oslo kommune

OLA KVISGAARD

11.20

Pause / utstilling

11.40

Personvern i kommune-Norge

▶ Camilla Nervik, fagdirektør i Datatilsynet

CAMILLA NERVIK

12.20

Medias rolle i den kommunale egenkontrollen – medspillere eller motspillere?

▶ Tone Sofie Aglen, politisk redaktør i Adresseavisen

TONE SOFIE AGLÉN

13.00

Lunsj

– på vakt for fellesskaps verdier

NKRFs

Kontrollutvalgskonferanse

30-31 januar 2019

Påmelding

- Påmeldingsfrist: 18. desember 2018.
- Bindende påmelding skal skje via [NKRFs nettsider](#).
- Faktura vil bli tilsendt etter påmeldingsfristens utløp.
- Det tas forbehold om endringer i programmet.

Konferansepriser*

- Kr 6 700 eks. mva. med overnatting (ikke-medlemmer: Kr 7 100)
- Kr 5 040 eks. mva. uten overnatting (ikke-medlemmer: Kr 5 440)
- Kr 1 062 eks. mva. for overnatting m/frokost fra 29. til 30. januar 2019

*) Deltakere fra kontrollutvalg i kommuner/fylkeskommuner hvor sekretærtjenesten ivaretas av virksomheter som er bedriftsmedlem i NKRF, oppnår medlemspris.

Avbestillingsbetingelser

- Avbestilling må skje skriftlig.
- Det vil ved avbestillinger etter påmeldingsfristens utløp kreves et gebyr på kr 500 til dekning av administrasjonsutgifter. Ved avbestilling senere enn en uke før konferansestart belastes 50 % av konferanseavgiften.
- Avbestilling ved legitimert sykdom behandles særskilt.
- Avmelding på konferansedagen, eller ev. uteblivelse, medfører full konferanseavgift.
- Ved hotellreservasjon kommer i tillegg ev. ansvaret overfor hotellet.
- Deltakelse kan ved behov overføres til en annen kollega.

Konferansested

[The Qube - Clarion Hotel & Congress Oslo Airport, Gardermoen](#)

Forhåndsgodkjenning

11 timer iht. NKRFs krav til etterutdanning.

Norges Kommunerevisorforbund
 Postboks 1417 Vika, 0115 Oslo
 Telefon 23 23 97 00, post@nkrf.no, www.nkrf.no
www.facebook.com/nkrf.no
www.twitter.com/nkrf

Velkommen på konferanse!

Søndre Land kommune**OPPFØLGING AV RÅD OM ETABLERING AV
TIPSMOTTAK**

Sluttbehandles i:	Kontrollutvalget		
Behandling	Møtedato	Saksbehandler	Unntatt off.
Kontrollutvalget	12.06.2019	Kjetil Solbrækken	Nei

Saksdokumenter:

1. *Råd for etikkarbeidet i kommunesektoren* (rapport fra KS/Oslo Economics, 2018) Ikke vedlagt
2. Eksempler fra andre kommuner Ikke vedlagt

FORSLAG TIL VEDTAK:

1. Presentasjon fra varslingsordninger i andre kommuner, der både ansatte og eksterne kan varsle, tas til orientering.
2. ....

SAKSOPPLYSNINGER:**Bakgrunn/oppsummering:**

Saken er en oppfølging av kontrollutvalgets vedtak i møte den 10.09.2019 der følgende råd fra *Råd for etikkarbeidet i kommunesektoren* (rapport fra KS/Oslo Economics, 2018) ble presentert og drøftet: «I tillegg til varslingsrutiner bør kommunen ha tipsmottak for innbyggere som har mistanke om uetisk atferd og korrupsjon i kommunen.»

Kontrollutvalget fattet slikt vedtak i saken (sak 41/18):

1. *Kontrollutvalget mener det er viktig at kommunen har en ordening som gjør det enkelt for innbyggere som har mistanke om uetisk atferd og korrupsjon i kommunen å kunne varsle.*

2. *Kontrollutvalget ønsker å følge med på hvordan andre kommuner tilpasser seg rådet fra KS om å etablere tipsmottak for innbyggere, før det vurderes nærmere hvordan kommunen kan innrette seg.*
3. *Saken følges opp som ny drøftingssak i løpet av første halvår 2019.*

Med bakgrunn i vedtakets pkt. 3 legges saken frem til ny drøfting.

For nærmere informasjon om bakgrunnen og kilden for rådet om å etablere *tipsmottak for innbyggere* vises til omtale under.

Eksempler fra andre kommuner vil bli presentert i møtet.

Saken er en drøftingssak, og legges derfor frem uten forslag til vedtak.

FOU-rapporten «Status og råd for etikkarbeid i kommunesektoren» og rådsamlingen «Råd for etikkarbeid i kommuner»

I hvilket omfang opplever ansatte i kommunesektoren press og situasjoner med uetisk atferd eller tilbud om utilbørlige fordeler? Hvordan jobber kommunene for å forhindre dette? Dette er noen av spørsmålene KS fikk svar på gjennom et FoU-prosjekt om etikk og antikorrupsjon i kommunene i 2018.

Som en del av rapporten er det utarbeidet gode råd for etikkarbeid, tilsammen 31 råd. Rådene er inndelt i ni sentrale arbeidsområder. Rådene er ment som en støtte til ledere og folkevalgte og legges frem til orientering. Ved hjelp av verktøyet kan man blant annet sjekke hvordan egen kommune ligger an, og få gode råd om hvordan styrke innsatsen mot korrupsjon.

Kort om rådene – ni arbeidsområder:

For hvert arbeidsområde gis to til fem råd om etikkarbeidet og oppfølgingen av dette. Rådene er utarbeidet på grunnlag av beste praksis nasjonalt og internasjonalt (hovedkilde OECD). En del av rådene bygger på lovkrav og/eller gir veiledning til hvordan lovbestemmelser kan etterleves i praksis.

Rådene retter seg primært mot ledere i kommuner og fylkeskommuner. Når det i et råd står at «kommunen bør», betyr dette at administrasjonssjef, enhetsledere og andre ledere i administrasjonen og virksomhetene bør ta ansvar for at det skjer. Der politiske utvalg har ansvar for etikkarbeidet beskrives det eksplisitt.

Nedenfor er de ni arbeidsområdene listet opp:

1. VERDIER, HOLDNINGER OG KULTUR
2. ETISKE RETNINGSLINJER
3. RISIKOANALYSER FOR Å AVDEKKE SÅRBARE OMRÅDER OG PROSESSER
4. KLAR ROLLE- OG ANSVARFORDELING
5. KOMMUNENS KONTROLLUTVALG
6. INTERNKONTROLL MED FOKUS PÅ UETISK ATFERD OG KORRUPSJON
7. VARSLINGSRUTINER FOR Å AVDEKKE KRITIKKVERDIGE FORHOLD
8. ÅPENHET OG INNSYN FOR OFFENTLIGHETEN
9. BRUKE MULIGHETENE I DIGITALISERING FOR Å HINDRE UETISK ATFERD OG KORRUPSJON

Nedenfor følger utdrag fra rapportens omtale av arbeidsområde 7, der råd om etablering av tipsmottak fremgår.

ARBEIDSOMRÅDE 7:

VARSLINGSRUTINER FOR Å AVDEKKE KRITIKKVERDIGE FORHOLD

- Kommunen bør anerkjenne verdien av varsling og arbeide for et godt yringsklima
- Kommunen bør gjøre det enkelt og trygt å varsle om kritikkverdige forhold
- Varslingsrutiner bør beskrive hvordan medarbeidere kan si fra om kritikkverdige forhold til andre enn sin egen leder
- Kommunen bør jevnlig undersøke om medarbeidere kjenner til varslingsrutinene og varslernes rettigheter
- I tillegg til varslingsrutiner bør kommunen ha tipsmottak for innbyggere som har mistanke om uetisk atferd og korrupsjon i kommunen

KOMMENTARER TIL ARBEIDSOMRÅDE 7: VARSLINGSORDNING FOR Å AVDEKKE KRITIKKVERDIGE FORHOLD

Å varsle er å si fra om kritikkverdige forhold på arbeidsplassen til noen som kan gjøre noe med det. Begrepet «et varsel» kan omfatte både uformelle, muntlige beskjeder til nærmeste leder, og formaliserte prosesser gjennom skriftlige varslingskanaler. En varslingsordning skal bidra til at medarbeidere tør å si fra om kritikkverdige forhold, og dermed til å forhindre og forbedre disse.

Virksomheter med minst fem arbeidstakere skal ha varslingsrutiner. Flere kommuner har også tiltak som går utover lovens krav, som for eksempel anonyme varslingskanaler og tipsmottak for innbyggere.

Råd 1: Kommunen bør anerkjenne verdien av varsling og arbeide for et godt yringsklima

Kommunen har i henhold til arbeidsmiljøloven plikt til å oppmuntre sine medarbeidere til å varsle om kritikkverdige forhold og tilrettelegge for varsling. For å bidra til dette er det viktig at verdien av varsling anerkjennes i kommunen og at kommunen arbeider for å fremme et godt yringsklima. Noen mulige tiltak i denne sammenheng er å informere om hva varsling er, hva verdien er for kommunen, samt anerkjenne varslere.

Råd 2: Kommunen bør gjøre det enkelt og trygt å varsle om kritikkverdige forhold

Arbeidsmiljøloven gir vern mot gjengjeldelse av varsling og stiller krav til at det skal finnes en varslingsordning i kommunen. I tillegg til å tilfredsstille lovens krav er det viktig at det i kommunen i praksis er enkelt og trygt å varsle om kritikkverdige forhold, både muntlig og gjennom formelle kanaler. For å bidra til å gjøre det enkelt og trygt å varsle om kritikkverdige forhold bør det være klart for ansatte hva som kan regnes som kritikkverdige forhold på egen arbeidsplass og hvordan de på ulike måter kan varsle om dem. Åpne diskusjoner på enkelte arbeidststeder kan være et godt tiltak. Det er viktig at varslingsrutinene legger til rette for enkle og ubyråkratiske måter å varsle på når det er mulig, for eksempel muntlige beskjeder til ledere og tillitsvalgte, i tillegg til formelle prosesser når det er nødvendig.

Råd 3: Varslingsrutiner bør beskrive hvordan medarbeidere kan si fra om kritikkverdige forhold til andre enn sin egen leder

I tilfeller der det varsles om en kollega på samme nivå eller i en annen avdeling, vil det ofte være hensiktsmessig å varsle til sin egen leder. Dette kan enten skje gjennom en muntlig beskjede, eller en mer formell prosess når det er nødvendig. En utfordring oppstår imidlertid når lederen er ansvarlig for det kritikkverdige forholdet som arbeidstakeren vil varsle om, eller ikke reagerer på varsler om andre. I slike tilfeller er det viktig at medarbeideren kan si fra om det kritikkverdige forholdet til andre enn sin egen leder.

For å kunne varsle om egen leder kan det være en fordel om det er mulig å varsle konfidensielt. Konfidensialitet innebærer at varslersens identitet er kjent for den som mottar varselet, men ikke for dem det varsles om. Kommunen kan også vurdere å legge til rette for at varsling skjer anonymt for å styrke

beskyttelsen av varsleren.

I noen tilfeller vil det etter varslersens oppfatning være personer på toppnivå i kommunen som er ansvarlig for det varsleren mener er kritikkverdig. Av den grunn bør varslingsrutiner beskrive hvordan og til hvem arbeidstakere da skal varsle til. Det kan også varsles eksternt, for eksempel til offentlige tilsynsmyndigheter. I en del tilfeller vil varslere om kritikkverdige forhold i kommunen gis til folkevalgte. Det bør derfor finnes rutiner for hvordan folkevalgte skal håndtere varsler.

Råd 4: Kommunen bør jevnlig undersøke om medarbeidere kjenner til varslingsrutinene og varslernes rettigheter

Kjennskap til varslingsrutiner og varslersens rettigheter øker sannsynligheten for at arbeidstakere vil si fra om kritikkverdige forhold. Kommunen bør derfor undersøke om arbeidstakerne kjenner til varslingsrutinene og varslersens rettigheter. Undersøkelsen kan i seg selv øke bevisstheten rundt varsling, samt avdekke eventuelt behov for kompetansebygging.

Råd 5: I tillegg til varslingsrutiner bør kommunen ha tipsmottak for innbyggere som har mistanke om uetisk atferd og korrupsjon i kommunen

Varsling slik begrepet brukes i arbeidsmiljøloven, omfatter tilfeller der arbeidstakere (også innleide) sier fra om kritikkverdige forhold til noen som kan gjøre noe med det.

Som et supplement til varsling fra arbeidstakere, kan tips fra brukere, leverandører og innbyggere generelt være en viktig kilde til informasjon om kritikkverdige forhold i kommunen. Kommunen bør derfor innrette trygge tipsmottak også for personer som ikke er ansatt i kommunen. I en del tilfeller vil tips om kritikkverdige forhold i kommunen gis til folkevalgte. Det bør derfor finnes rutiner for hvordan folkevalgte skal håndtere tips fra publikum.

Søndre Land kommune

VARSLINGSRUTINER I SØNDRE LAND KOMMUNE

Sluttbehandles i:	Kontrollutvalget		
Behandling	Møtedato	Saksbehandler	Unntatt off.
Kontrollutvalget	12.06.2019	Kjetil Solbrækken	Nei

Saksdokumenter:

1. Rutiner for varsling – Søndre Land kommune

Vedlegg 1

FORSLAG TIL VEDTAK:

Rådmannens presentasjon av kommunens varslingsrutiner tas til orientering.

SAKSOPPLYSNINGER:

Bakgrunn / oppsummering:

Saken er en oppfølging av kontrollutvalgets vedtak i møte den 29.10.2018 i forbindelse med gjennomgang av KS-veilederen «Ytringsfrihet og varsling – veileder for kommuner og fylkeskommuner». I tilknytning til saken fattet kontrollutvalget slikt vedtak:

- ***Rådmannen inviteres til å presentere kommunens varslingsrutiner og hvordan disse er implementert i organisasjonen. Det bes også om informasjon om omfanget av varslinger de siste årene og håndteringen av disse.***

Med bakgrunn i vedtaket er rådmannen/administrasjonen invitert til å orientere.

Vedlagt saken følger kommunes rutiner for varsling. Rutinene er etablert med bakgrunn arbeidsmiljølovens krav om å tilrettelegge for ansatte å kunne varsle om kritikkverdige forhold på en forsvarlig måte.

HVA ER VARSLING?

(kilde: Arbeidstilsynets hjemmeside, <http://www.arbeidstilsynet.no>)

Å varsle er å si fra om kritikkverdige forhold på arbeidsplassen

Arbeidsmiljøloven §§ 2-4, 2-5 og 3-6 regulerer arbeidstakers rett til å varsle. Bestemmelsene skal bidra til å styrke den reelle ytringsfriheten i et ansettelsesforhold.

Arbeidsmiljølovens varslingsregler omfatter tilfeller der arbeidstaker varsler om kritikkverdige forhold på arbeidsplassen som arbeidstakeren blir kjent med gjennom arbeidsforholdet og som er eller kan være i strid med:

- Lover og regler.
- Virksomhetens retningslinjer.
- Alminnelig oppfatning av hva som er forsvarlig eller etisk akseptabelt.

Arbeidstakers rett til å varsle

Arbeidstaker har **rett** til å si fra om kritikkverdige forhold på arbeidsplassen. I noen tilfeller har imidlertid arbeidstaker også en plikt til melde fra.

Forsvarlig fremgangsmåte ved varsling

Det følger av loven at arbeidstakers fremgangsmåte ved varslingen skal være forsvarlig.

I et godt arbeidsmiljø er det en lav terskel for å si fra om kritikkverdige forhold på arbeidsplassen. Samtidig håndteres kritikk og uenighet på en saklig og ryddig måte. Åpenhet på arbeidsplassen viser en sunn bedriftskultur som både virksomheten og de ansatte er tjent med.

Virksomheten **skal ha** utarbeidet rutiner for **intern varsling** eller sette i gang andre tiltak som legger forholdene til rette for intern varsling ved kritikkverdige forhold. Arbeidstaker skal varsle i henhold til disse rutinene, med mindre det er forhold som gjør at intern varsling ikke er hensiktsmessig.

Påstander om kritikkverdige forhold kan være en belastning både for den eller de det varsles om, for virksomheten og kolleger samt miljøet på arbeidsplassen. Mange opplever også det å varsle om kritikkverdige forhold som en belastning for seg selv.

Det anbefales derfor at du søker rådgivning, gjerne hos Arbeidstilsynet, tillitsvalgt eller advokat, før du eventuelt går til det skritt å varsle om kritikkverdige forhold i virksomheten.

Arbeidstaker bør spørre seg selv:

- Har jeg grunnlag for kritikken?
- Hvordan bør jeg gå frem?
- Hvem bør jeg si fra til?

Arbeidsgiver kan ikke påberope seg forsvarlighetskravet for å beskytte eller skjule straffbar, lovstridig, uetisk eller skadelig virksomhet.

Etter loven er det arbeidsgiver som har bevisbyrden ved påstand om at fremgangsmåten ved varsling ikke har vært forsvarlig.

Det skal ikke stilles strenge krav til arbeidstakers vurderinger med hensyn til valg av fremgangsmåte.

Arbeidstaker kan også si fra til tillitsvalgt, verneombud eller arbeidsmiljøutvalg. Arbeidstaker har alltid rett til å varsle til tilsynsmyndigheter eller andre offentlige myndigheter. Eksempler på slike myndigheter er Arbeidstilsynet, Økokrim, Skatteetaten, Konkurransetilsynet, Datatilsynet, Helsetilsynet og Klima- og forurensningsdirektoratet.

Vern mot gjengjeldelse

Gjengjeldelse mot arbeidstaker som varsler, eller som på andre måter gir til kjenne at han eller hun planlegger eller vurderer å varsle, er lovstridig. Arbeidstaker må likevel tåle saklige motargumenter eller motbevis knyttet til de kritikkverdige forholdene.

Hvis fremgangsmåten ikke er forsvarlig, gjelder ikke gjengjeldelsesforbudet. Dette betyr imidlertid ikke at en gjengjeldelse nødvendigvis vil være lovlig. Generelt gjelder at en reaksjon må stå i et rimelig forhold til bruddet på forsvarlighetskravet.

Oppreisning og erstatning

Arbeidstaker som blir utsatt for ulovlig gjengjeldelse i forbindelse med varsling, kan kreve oppreisning uten hensyn til arbeidsgivers skyld. Erstatning for økonomisk tap må eventuelt kreves gjennom rettsapparatet. Dersom arbeidstaker blir oppsagt eller avskjediget på grunn av varslingen kan det kreves erstatning etter de erstatningsregler som gjelder.

Arbeidsgivers plikt til å legge til rette for varsling

Det er arbeidsgivers ansvar å sørge for åpenhet og god intern kommunikasjon i virksomheten. Arbeidsgiver skal aktivt bidra til at yringsfrihet og varsling blir en naturlig del av virksomhetens arbeidsmiljøarbeid.

Arbeidsgiver skal, i tilknytning til det systematiske helse-, miljø- og sikkerhetsarbeidet, utarbeide rutiner for intern varsling eller sette i verk andre tiltak som legger forholdene til rette for intern varsling om kritikkverdige forhold.

Det skal vurderes om arbeidstakerne skal ha en fast rutine eller fremgangsmåte å forholde seg til når alvorlige kritikkverdige forhold skal tas opp. En slik rutine vil for det første gi de ansatte et signal om at det er ønskelig at de sier fra. Det vil dessuten gi de ansatte veiledning i hvordan de skal gå frem og trygghet for at de følger en akseptert fremgangsmåte.

Med rutiner for intern varsling menes retningslinjer, instruksjoner, reglement med mer, som angir virksomhetens etiske plattform, hvem det kan varsles til, hvordan varslingsmeldinger skal håndteres osv.

Se ellers brosjyren "Varsling om kritikkverdige forhold på arbeidsplassen" som kan lastes ned i menylinjen oppe til høyre.

Hva slags tiltak skal settes i verk?

Loven sier ikke noe konkret om hva slags tiltak som skal settes i verk. Dette må tilpasses behovet og situasjonen i den enkelte bransje og virksomhet.

Tillitsvalgte/verneombud skal trekkes inn i arbeidet med å vurdere behovet for tiltak og ved utarbeidelse og gjennomføring av konkrete tiltak.

Eksempler på tiltak som kan fremme åpenhet og god kommunikasjon i virksomheten:

- Møteplasser med tid og muligheter til å delta
- Åpenhet rundt normer og verdier
- Diskusjon om hvordan intern kritikk bør håndteres
- Spørsmål knyttet til ytringsfrihet og varsling tas opp i møter, foredrag, intern avis eller lignende
- Informasjon om varsling og regelverket
- Dersom kritikkverdige forhold problematiseres eller avdekkes, må det fokuseres på saken og ikke på den som sier fra
- En ledelse som er tilstedeværende, tilretteleggende og aktiv, og som viser tydelig et ønske og en vilje til åpenhet
- Medvirkende og aktiv vernetjeneste/tillitsvalgte
- Rutiner for intern varsling

23. Varsling

23.1 Hensikt

Legge til rette for at ansatte kan varsle om kritikkverdige forhold på en forsvarlig måte. Sørge for at varslene blir håndtert på en tilfredsstillende måte. Alle må vite hvor de eventuelt kan rette opplysninger om kritikkverdige forhold, og varsler må også føle seg trygg på at opplysningene blir behandlet på en seriøs måte og at varsling ikke fører til gjengjeldelse jfr AML §2-5.

Søndre Land kommune har som mål:

- At kritikkverdige forhold skal avdekkes og følges opp.
- At personalpolitikken i Søndre Land kommune skal tilrettelegge for et trygt og åpent arbeidsmiljø.
- At kritikkverdige forhold skal kunne tas opp og drøftes åpent.
- Å signalisere at varsling er anerkjent som både lovlig og ønsket.

23.2 Definisjon

Kritikkverdige forhold kan være svikt i sikkerhetsrutiner, arbeidsforhold i strid med lover og forskrifter, gjentakende avviksmeldinger, forhold som kan medføre fare for liv og helse, mobbing og trakassering, maktmisbruk, uforsvarlig saksbehandling, brudd på taushetsplikt, diskriminering, korrupsjon eller andre økonomiske misligheter m.m.

23.3 Hvordan varsle?

Søndre Land kommune arbeider for et trygt og åpent arbeidsmiljø. Det oppfordres til at varsling av kritikkverdige forhold skal skje åpent.

Det framgår av AML § 2-4 at arbeidstaker også kan varsle til tilsynsmyndigheter eller andre offentlige myndigheter.

Anonyme varsler skal behandles på lik linje som de som er med navn. Det oppfordres til åpenhet rundt varsling.

HVO og HTV har en plikt å melde fra hvis en får informasjon om kritikkverdige forhold.

23.4 Varslingsgruppe

Består av HTV, HVO og personalsjef. Personalsjef er leder i varslingsgruppa. Gruppa skal i tillegg stå til disposisjon for mer generelle henvendelser og dermed ha en rådgivende funksjon i forhold til om det er kritikkverdig eller ikke.

Varslingsgruppa rapporterer direkte til rådmann. Årlig rapport inntas i Søndre Land kommunes årsmelding.

23.5 Beskrivelse

Trinn	Aktivitet	Ansvarlig
1	a) Varsel om kritikkverdige forhold bør leveres til varslingsgruppa ved personalsjef. Varsler via skjema.	Alle
	b) Varsel om kritikkverdige forhold kan leveres til andre offentlig myndigheter.	Alle
2	Behandle varselet i varslingsgruppa på en forsvarlig måte og involvere leder og andre ved behov. Leder for varslingsgruppa registrerer og arkivfører saken som meldes inn.	Leder for varslingsgruppa
3	Behandle varselet med berørte parter og finne frem til korrigerende tiltak. Saken må avgjøres uten ugrunnet opphold, med rett og til å uttale seg for den personen varslet gjelder. I alvorlige saker kan bevisforspillelsesfarer medføre at forholdet politianmeldes straks. Aktuell kommunalsjef blir informert.	Varslingsgruppa
4	Varslingsgruppe har ansvar for at saken blir tilstrekkelig opplyst. Dersom en finner at saken skal behandles videre, forelegges den rådmann til uttalelse. I saker som oversendes politisk nivå, foreslår det også hvilke tiltak som anses nødvendig, for eksempel politianmeldelse.	Varslingsgruppa
5	I tilfeller varslet ikke innehar tilstrekkelig bevis, eller der varslingsgruppas egne undersøkelser ikke kan bekrefte varslet, skal saken slettes.	Varslingsgruppa
6	Gi tilbakemelding til varsleren om resultatet av behandlingen innen 14 dager	Leder av varslingsgruppa

23.6 Unntak

Varsel på rådmann skal sendes til ordfører.

Varsel på personalsjef sendes til kommunalsjef for stab og lokalsamfunn.

Ved varsel på kommunalsjef skal rådmann informeres.

Vedlegg:

Skjema for intern varsling

INTERN VARSLING

Jeg ønsker å varsle om følgende kritikkverdige forhold:

Jeg mener følgende bør gjøres (dersom varsler ønsker å komme med forslag):

Dato: _____ Varslet av: _____

INTERN OPPFØLGING

Trinn	Oppfølging av forholdet	Dato
1.	Varsel mottatt av	
2.	Undersøkelser gjennomført • • •	
3.	Konklusjon	
4.	Tilbakemelding gitt til varsler	
5.	Nødvendig informasjon gitt til den eller de det er varslet om	
6.	Tiltak	
7.	Videre oppfølging planlagt	
8.	Videre oppfølging gjennomført	

SAK NR. 29/2019

Søndre Land kommune

TERTIALRAPPORT 1/2019 FRA INNLANDET REVISJON IKS

Sluttbehandles i:	Kontrollutvalget		
Behandling	Møtedato	Saksbehandler	Unntatt off.
Kontrollutvalget	12.06.2019	Kjetil Solbrækken	Nei

Saksdokumenter:

1. Tertialrapport 1/2019 fra Innlandet Revisjon IKS

Vedlagt:

Ja

FORSLAG TIL VEDTAK:

Tertialrapport 1/2019 fra Innlandet Revisjon IKS tas til orientering.

SAKSOPPLYSNINGER:

Saken er en oppfølging av inngått oppdragsavtale med Innlandet Revisjon IKS der det er avtalt tertialvis rapportering til kontrollutvalget m.h.t. økonomi:

4.5 Økonomirapportering

Innlandet Revisjon IKS rapporterer til kontrollutvalget 1. og 2. tertial (30/4 og 31/8), i tillegg til en årsrapport (31/12).

Rapporteringen gjøres på samme nivå som oppdragsavtalen og oversendes kontrollutvalget senest en måned etter utløp av rapporteringsperioden. Tertialrapporteringene skal begrunne eventuelle vesentlige avvik mellom budsjett og prognose.

Uavhengig av tertialrapporteringen skal Innlandet Revisjon IKS løpende informere kontrollutvalget om forventede vesentlige avvik fra oppdragsavtalen.

Hensikten med rapporteringen er bl.a. å lette kontrollutvalgets arbeid med oppfølging av den vesentligste posten i kontrollutvalgets budsjett og bevisstgjøre kontrollutvalget på evt. ledige midler til gjennomføring/bestilling av forvaltningsrevisjon.

Vedlagt følger rapportering fra Innlandet Revisjon IKS for siste tertial til orientering.

Rapporten kan oppsummeres slik:

- Regnskapsrevisjon: Prognose 31/12 = budsjett (550 timer).
- Forvaltningsrevisjon: Prognose pr. 31/12 viser at det ligger an til forbruk på totalt 81 timer mot budsjettet 240 timer.
- Møter: Prognose 31/12 = budsjett (50 timer).
- Samlet ligger det an til en reserve/besparelse på budsjettposten på 159 timer, dvs. rundt 150 000 kroner.

Innlandet Revisjon IKS

Lillehammer, 10.05.2019
J.nr./Referanse: 2019-468 BH

Til Kontrollutvalget i Søndre Land kommune
v/sekretariatet

Tertialrapport 1/2019

Det vises til oppdragsavtalen pkt. 4.5. Innlandet Revisjon IKS skal rapportere til kontrollutvalget på samme nivå som oppdragsavtalen per 30.04., 31.08. og 31.12. Rapporten skal begrunne eventuelle vesentlige avvik mellom budsjett og prognose.

Nedenfor følger oversikt over ressursbruk per 30.04.2019.

	OPPDRAKS AVTALE		FORBRUK		Prognose 2019	
	Timer	Pris	Timer	Pris	Timer	Pris
REGNSKAPSREVISJON						
Revisjon av årsregnskapet	400	960	193	960		
Attestasjoner og revisjonsuttalelser	120	960	32	960		
Veiledning og bistand	30	960	10	960		
SUM REGNSKAPSREVISJON	550	960	235	960	550	960
BESTILTE TJENESTER						
Bestilte mindre undersøkelser	0	1050				
Forvaltningsrevisjon	240	1050	40	1130	81	1094
Selskapskontroll	0	1050				
SUM BESTILTE TJENESTER	240	1050	40		81	
Møter i KU og KST	50	1050	4	1050	50	1050
SUM TIMER	840		279		681	

Kommentarer vedrørende regnskapsrevisjon

Det er samlet for regnskapsrevisjon ikke vesentlig avvik mellom prognose i følge oppdragsavtalen og medgåtte ressurser per 1. tertial 2019. Vi antar at tidsbruken for året samlet for regnskapsrevisjon vil holde seg innenfor rammene i oppdragsavtalen.

Det ble i kontrollutvalgets møte i mai gitt en muntlig orientering angående revisjonen av årsregnskapet 2018.

Hovedkontor:
Kirkegata 76
2609 Lillehammer
Tlf. 61 28 90 80

Kontor Gjøvik:
Studievegen 7
2815 Gjøvik
Tlf. 61 28 90 80

Kontor Otta:
Ola Dahls gate 3 A
2670 Otta
Tlf. 61 28 90 80

Firma:
E-post: postmottak@irev.no
www.irev.no
Postboks 988
2626 Lillehammer
Reg. nr. 987 769 386 MVA
Bank kto. 1604 11 46927

Kommentarer vedrørende forvaltningsrevisjon og selskapskontroll

Prosjekt	Forbruk hittil i år			Prognose 2019			Kommentarer
	Timer	Kroner	Pris	Timer	Kroner	Pris	
10408 Forsvarlig utredning sak om eierstrategi	36	41040	1140	40	45600	1140	Prosjektet er avsluttet og rapport legges fram for KU i mai.
10401 SK Horisont Miljøpark IKS 2018.	4	3633	1030	41	43050	1050	Prosjektet gjennomføres i 2019 og rapport legges fram for KU i høst. Anslått timeforbruk er 500 timer som fordeles mellom kommunene etter eierandel.
0536 Søndre Land kommune Totalt	40	44673	1130	81	88650	1094	
Oppdragsavtale bestilte tjenester				240	252000	1050	

Med hilsen

Bjørge Hagen
Daglig leder

SAK NR. 30/2019

Søndre Land kommune

TERTIALRAPPORT 1. TERTIAL 2019 – SØNDRE LAND KOMMUNE

Sluttbehandles i:	Kontrollutvalget		
Behandling	Møtedato	Saksbehandler	Unntatt off.
Kontrollutvalget	12.06.2019	Kjetil Solbrækken	Nei

Saksdokumenter:

1. Terialrapport 2019 – 1. tertial

Vedlegg 1

FORSLAG TIL VEDTAK:

Terialrapport 1. tertial 2019 for Søndre Land kommune tas til orientering.

SAKSOPPLYSNINGER:

Terialrapporten er rådmannens tilbakemelding til politikerne/kommunestyret om måloppnåelse så langt i år, den økonomiske situasjonen og hva som er utført av investeringsprosjekter.

Kontrollutvalget har ingen formell rolle i kommunens behandling av tertialrapporten, og saken legges derfor kun frem som en orienteringssak. Rapporten er et fint hjelpemiddel for utvalget til å holde seg løpende oppdatert om kommunens drift og økonomiske situasjon.

Rapporten ble behandlet i formannskapet den 05.06.2019 og vil bli lagt frem til sluttbehandling i kommunestyrets møte den 24.06.2019.

Følgende hovedmomenter er hentet fra rådmannens saksfremlegg i saken:

- De totale investeringene øker med 2,983 mill. i forhold til gjeldende investeringsbudsjett.
- Bruk av lån til investeringer i anleggsmidler forventes å bli redusert med 3,3 mill (til 212,9 mill), og hovedårsaken er forventet inntekt ved salg av eiendommer på 5 mill.
- Da kommunen ved inngangen til 2019 hadde betydelig større beløp i ubrukte lånemidler enn opprinnelig beregnet, reduseres årets låneopptak fra 156 mill. til inntil 130 mill.
- Tertialrapporten inneholder også en prognose for det økonomiske resultatet i 2019. Prognosen viser et merforbruk innen ordinær drift på 16,6 mill., mens det for renter og finans forventes en bedring på 6,1 mill., vesentlig på grunn av forventet meravkastning på langsiktige plasseringer. Den totale prognosen viser derfor et merforbruk på 10,5 mill.

Kommunestyres vedtok i sak 13/19, 18. mars 2019 at kommunen skulle øke opptak av lærlinger fra høsten 2019, og at finansieringen av de økte utgiftene skulle innarbeides i første tertialrapport for 2019. Det foreslås at det finansieres ved bruk av budsjettreserven.

Sykefraværet for 1. kvartal 2019 er inkludert i tertialrapporten. Sykefraværet har en positiv utvikling i forhold til forrige år, da sykefraværet for 1.

**Tertialrapport 2019 -
1. tertial**

Innhold

1. Rådmannens kommentar	3
1.1 Overordnede forhold.....	3
1.2 Jobbnærvær.....	3
1.3 Årsprognose økonomi.....	3
1.4 Handlingsrom	3
2. Status rammebetingelser og organisasjon	4
2.1 Rammebetingelser.....	4
2.2 Organisasjon.....	5
3. Status ledelse og felles	6
3.1 Mål og satsningsområder	6
3.2 Økonomi.....	7
4. Status oppvekst	8
4.1 Mål og satsningsområder	8
4.2 Økonomi og nærvær	9
4.3 Delegerte vedtak.....	10
5. Status helse, omsorg og velferd	11
5.1 Mål og satsningsområder	11
5.2 Økonomi og nærvær	15
5.3 Delegerte vedtak pr 30.4.2019.....	18
6. Status lokalsamfunn inklusiv stab.....	20
6.1 Mål og satsningsområder	20
6.2 Økonomi og nærvær	21
6.3 Delegerte vedtak.....	23
7. Status investeringer og endringer i investeringsbudsjettet 2019	24
7.1 Status investeringer	24
7.2 Forslag til endringer pr 30.04.2019.....	25

1. Rådmannens kommentar

Rådmannen legger med dette fram tertialrapport per 30. april 2019. Gjennom tertial- og årsrapporter skal administrasjonen gjøre rede for hvordan de kommunale oppgavene er løst innenfor rammene kommunestyret har vedtatt.

1.1 Overordnede forhold

I sum tyder prognosene for skatt og offentlige tilskudd på at Søndre Land kommune kan forvente inntekter i samsvar med budsjett 2019.

Totalprognosen når det gjelder renter og finans er en forbedring på ca. 6,1 mill. kroner. Hovedårsaken er meravkastning på langsiktige plasseringer.

Årets lønnsoppgjør for kommunal sektor er nylig avsluttet. Det vil være nødvendig å gjøre en konkret beregning av virkningen for Søndre Land kommune, før det er mulig å si noe om årets budsjettavsetning er tilstrekkelig.

Pensjonsutgiftene varierer mye fra år til år. De påvirkes bl.a. av lønnsoppgjør og utviklingen i finansmarkedene. KLP oppnådde et relativt godt resultat i 2018. Dette vil kommunene nyte godt av i 2019, gjennom tilbakeføring av overskudd. Det foreligger imidlertid foreløpig ingen prognoser fra KLP eller Statens Pensjonskasse som gir grunnlag for å anslå om pensjonskostnadene i 2019 vil avvike fra det som opprinnelig har vært anslått.

1.2 Jobbnærvær

Jobbnærværet 1. kvartal 2019 er høyere enn i 1. kvartal 2018. Det er gledelig.

Tradisjonelt har 1. kvartal et lavere jobbnærvær enn året totalt, noe som betyr at det er realistisk å nærme seg målet på 92,5 % jobbnærvær på årsbasis.

1.3 Årsprognose økonomi

Budsjettet med eventuelle avvik for 1. tertial er kommentert under de enkelte kommunalområdene. Regnskapet for 2018 viste – i likhet med i 2017 – et betydelig merforbruk innen ordinær drift. Situasjonen er i noen grad den samme inn i 2019. Årsprognosen viser et antatt merforbruk i 2019 på hele 16,6 millioner kroner innen ordinær drift, og et merforbruk totalt på 10,5 millioner kroner. Den økonomiske situasjonen er et sentralt tema i prosjektet *Søndre Land i møte med framtida*.

1.4 Handlingsrom

Søndre Land kommune har solid økonomi. Det er imidlertid en situasjon som kan endre seg hvis vi ikke får bedre kontroll på driften. Samtidig står vi overfor store investeringer, med tilhørende driftskonsekvenser, og ikke minst nedtrapping av vertskommunetilskuddet. En tradisjonell tilnærming med innsparing og budsjettkutt vil neppe være tilstrekkelig til å møte disse utfordringene. Forhåpentligvis vil arbeidet med *Søndre Land i møte med framtida* hjelpe oss med dette.

2. Status rammebetingelser og organisasjon

2.1 Rammebetingelser

Demografi

	1. kv. 2019	2018	2017
Folketallet	5 608	5 623	5 650
Fødselsoverskudd	-11	-17	-9
Nettoinnvandring	2	-5	57
Nettoinnflytting	-6	-5	-115
Folketilvekst	-15	-27	-67

Oversikten viser en befolkningsnedgang på 15 i 1. kvartal 2019. Nedgangen skyldes primært fødselsunderskudd i perioden. Tilsvarende kvartal i 2018 hadde en befolkningsnedgang på 5.

Økonomi

	Regnskap pr 1. tertial 2019	Periode- budsjett pr 1. tertial 2019	Avvik	Års- budsjett 2019 (justert)	Års- prognose 2019	Regnskap 1. tertial 2018
OPPVEKST	38 109 831	33 988 119	4 121 712	95 500 000	9,1 mill	38 854 846
HELSE, OMSORG OG VELFERD	62 494 817	58 460 403	4 034 414	180 700 000	2,8 mill	60 690 067
LOKALSAMFUNN INKL STAB	24 634 940	21 734 638	2 900 302	56 400 000	3,2 mill	22 953 359
Felles	1 412 485	2 333 333	-920 848	8 300 000	Balanse	2 097 489
ADM. LEDELSE	4 793 310	3 307 862	1 485 448	10 800 000	1,5 mill	3 811 430
POLITISK LEDELSE	1 103 496	1 198 779	-95 284	4 300 000	Balanse	1 220 145
SUM ORDINÆR DRIFT	132 548 878	121 023 134	11 525 744	356 000 000	16,6 mill.	129 627 337
SKATTER OG RAMMETILSKUDD	-134 187 917	-135 335 850	1 147 933	-394 500 000	Balanse	-130 815 421
RENTER OG FINANS	9 347 855	11 039 333	-1 691 478	38 500 000	-6,1 mill	14 774 109
SUM TOTALT	7 708 816	-3 273 383	10 982 199	0	10,5 mill	13 586 025

Prognosen pr 30.04 viser et antatt merforbruk i 2019 på ca 16,6 mill kr innenfor ordinær drift.

Antatt merforbruk er lavere enn per tilsvarende tertial 2018, og også lavere enn hva merforbruket ble i ordinær drift i 2018.

For Helse, omsorg og velferd er det spesielt områdene Eldresenter og dagtilbud, Hjemmetjenesten og NAV som forventer merforbruk.

For Oppvekst er det områdene Fellesressurser og skolene som forventer størst merforbruk.

For Lokalsamfunn og Stab er det særlig Teknisk drift som forventer merforbruk i 2019.

Det vises ellers til de respektive områdekapitlene, der prognosene er kommentert.

For Skatter og Rammetilskudd forventes ingen endring i forhold til budsjett, mens det for Renter og finans forventes en bedring på 6,1 mill. Dette skyldes først og fremst en forventet bedring i avkastning på langsiktige plasseringer, i tillegg til at renter og avdrag er lavere enn budsjettet på grunn av lavere låneopptak enn budsjettet i 2019.

2.2 Organisasjon

Nærvær pr kommunalområde og totalt

	1. kv 2019	1. kv 2018	1. kv 2017
OPPVEKST:	88,5 %	89,3 %	89,6 %
HELSE, OMSORG OG VELFERD:	91,0 %	89,1 %	86,5 %
LOKALSAMFUNN INKL STAB:	93,5 %	91,7 %	91,9 %
RÅDMANNSGRUPPEN:	92,6 %	98,4 %	80,3 %
TOTALT 1. kvartal:	90,7 %	89,8 %	88,3 %

Jobbnærværet 1. kvartal 2019 viser en gledelig utvikling. Tradisjonelt har 1. kvartal et lavere jobbnærvær enn året totalt, noe som betyr at det er realistisk å nærme seg målet på 92,5 % jobbnærvær på årsbasis.

For ytterligere vurderinger av jobbnærværet henvises det til kapitlene for de respektive kommunalområdene.

3. Status ledelse og felles

3.1 Mål og satsningsområder

Rådmannens virksomhetsplan skal være et administrativt styringsverktøy for gjennomføring av målene i kommunens styringsdokumenter. I 1. tertial 2019 har det vært betydelig aktivitetsnivå i organisasjonen, hvor spesielt følgende sektorovergrepene har blitt ferdigstilt eller arbeidet med:

- Folkehelse 2025 i 1. tertial: Spesielt fremheves deltagelse i utarbeidelse av utenfor-regnskapet, samlokalisering av dagtilbudet på Sølve og etablering av tilbud som Kjør for Livet og Frog-kurs. Prosjektet skaper også oppmerksomhet på nasjonalt nivå. Prosjektet fikk skjønnsmidler fra Fylkesmannen i 2019 på 0,6 mill.
- Søndre Land i møte med framtida har gjennomført et forprosjekt i 1. tertial og planlegger oppstart av hovedprosjekt i 2. tertial. Arbeidet med forprosjektet har involvert mange i organisasjonen og aktører i lokalsamfunnet og vil danne et godt utgangspunkt for et hovedprosjekt.
- Innenfor boattraktivitet har det blitt arbeidet med flere prosjekter. Spesielt fremheves arbeidet med utvikling av Klinikkområdet, hvor reguleringsplanen ble lagt ut til høring i 1. tertial. Reguleringsplan for boligområdet på Lille Odnnes ble også lagt ut på høring i 1. tertial. Videre pågår arbeid med boligområdet på Klinkenbergstopen og utvikling av Hov sentrum.
- Forslag til ny helse, omsorg og velferdsplan 2018-2025 ble lagt ut på høring i 1. tertial.
- Arbeidet med å utarbeide oppvekstplan ble påbegynt i 1. tertial.
- Arbeidet med digitalisering pågår for fullt, hvor det blant annet arbeides med å gjennomføre tiltak i handlingsplanen. I 1. tertial er det gjennomført nytt intranett, digitalisering av manuelle skjemaer både til innbyggere og internt i organisasjonen og innføring av KS-læring som er et digitalt kursverktøy. Videre ble pilot på Lean i tre enheter ferdig i 1. tertial. Lean er et verktøy for å gjennomgå og forbedre arbeidsprosesser.
- Arbeidet med Hovlitunet pågår. Totalentreprenøren Consto er minst 10 uker forsinket ift opprinnelig framdriftsplan og man jobber med å ta inn igjen dette. Kommunen er bekymret med tanke på fremdriften, noe som også er tatt opp med ledelsen i Consto.
- I 1. tertial er det arbeidet med å lage anbudsdokumenter for bredbåndsutbygging basert på tilsagn om tilskuddsmidler i 2018. Videre er det arbeidet med å søke om nye tilskuddsmidler for 2019.

3.2 Økonomi

FELLES	Regnskap 1. tertial 2019	Periode- budsjett 1. tertial 2019	Avvik	Års- budsjett 2019	Års- prognose 2019	1.tertial 2018
Fellesutgifter totalt	1 412 485	2 333 333	-920 848	8 300 000	Balanse	2 097 489

Fellesutgifter er et område hvor ulike felleskostnader for Søndre Land kommune blir utgiftsført. Disse felleskostnadene forventes å være noe høyere enn budsjettet. Årets budsjettreserve på 2 mill kroner ligger også her.

Det er for tidlig å gi noen sikker prognose på avregning pensjon og premieavvik, så foreløpig legges det til grunn at nettoen av dette ikke vil påvirke regnskapet.

I budsjettet ligger det også en avsetning på 4,5 mill kroner til årets lønnsoppgjør. Det forventes et moderat oppgjør i år som dekkes innenfor avsetningen.

Basert på disse forhold vurderes det per 1. tertial balanse i 2019.

ADMINISTRATIV LEDELSE	Regnskap 1. tertial 2019	Periode- budsjett 1. tertial 2019	Avvik	Års- budsjett 2019	Års- prognose 2019	1.tertial 2018
Fellesressurser	1 868 407	1 224 379	644 028	5 000 000		1 560 647
Rådmannsgruppa	2 924 903	2 083 483	841 420	5 800 000		2 250 783
Totalt	4 793 310	3 307 862	1 485 448	10 800 000	1,5 mill	3 811 430

Det er avsatt midler til utviklingsarbeid på 1,5 mill kroner på dette ansvarsområdet, men likevel forventes det et merforbruk på 1,5 mill i 2019.

POLITISK LEDELSE	Regnskap 1. tertial 2019	Periode- budsjett 1. tertial 2019	Avvik	Års- budsjett 2019	Års- prognose 2019	1.tertial 2018
Totalt	1 103 496	1 198 779	-95 284	4 300 000	Balanse	1 220 145

Regnskapsmessig forbruk er noe lavere i første tertial 2019 sammenlignet med periodisert budsjett. Usikkerhet knyttet til møtegodtgjørelse og refusjoner av tapt arbeidsfortjeneste som føres per halvår. Det legges til grunn balanse i 2019.

4. Status oppvekst

4.1 Mål og satsningsområder

Grunnskolen

I kommuneplanens samfunnsdel er det følgende mål for kommunalområde oppvekst

1. Etablere et helhetlig kvalitetssystem for skole og barnehage
Arbeidet med kvalitetssystemet pågår dels som en del av det overordnede arbeidet med å innføre et elektronisk kvalitetssystem for kommunen som helhet, og dels i en prosess med å utvikle egne kvalitetsdokumenter for skole og barnehage
2. Elevenes skoleresultater og elevenes opplevelse av læringsmiljøet ligger minst på landsgjennomsnittet.
Resultatene på nasjonale prøver på 5. og 8. trinn lå i 2018 omkring landsgjennomsnittet. Eksamensresultatene for avgangselevne våren 2018 lå også omkring landsgjennomsnittet i kjernefagene (norsk, matematikk og engelsk), mens standpunkt karakterene lå litt under. Skolebidragsindikatoren (en indikator på hvor mye den enkelte barne- og ungdomsskole bidrar til det elevene lærer) for 2017-2018 viser score over forventet nivå (landsgjennomsnitt) gjennom hele grunnskoleløpet.
3. Redusere andelen elever som scorer under kritiske grense på kartleggingsprøver og ligger på de laveste mestringsnivåene på nasjonale prøver (dvs. nivå 1 for 5. trinn og nivå 1 og 2 på 8. trinn). Andelen elever på det laveste mestringsnivå på nasjonale prøver har utviklet seg i positiv retning fra 2015-2017, men slo dårligere ut for 2018. I lesing og regning var andelen på laveste mestringsnivå godt over gjennomsnittet for landet.
4. Minst 75 % av de som går ut av ungdomsskolen skal ha fullført videregående skole med bestått i alle fag innen fem år etter avsluttet ungdomsskole.
Andelen som gjennomfører videregående skole har de senere årene økt, og ligger nå omkring 76 %.

Barnehagene

Det overordnede målet for barnehagetjenesten i Søndre Land er full barnehagedekning i tråd med barnehageloven, og et barnehagetilbud med høy kvalitet som fremmer barns trivsel, lek og læring.

Barnehagens overordnede mål er styrende for vårt arbeid med å styrke personalets relasjonskompetanse ytterligere gjennom det barnehagebaserte utviklingsprogrammet COS/trygghetssirkelen. Barnehagene i Søndre Land har som mål å sikre størst mulig grad av trygg tilknytning for det enkelte barnehagebarnet.

Flyktingetjenesten, voksenopplæring, PPT og spesialpedagogiske tjenester

Etter et rekordhøyt antall bosettinger i 2017 er det i 2018 og 2019 kun tatt i mot et fåtall nye flyktninger. Aktiviteten er likevel fortsatt høy knyttet til oppfølging av deltakere i introduksjonsprogrammet inkludert voksenopplæring.

Situasjonen innenfor spesialundervisning for voksne og spesialpedagogiske tjenester i barnehagen er utfordrende både på grunn av vakant stilling og økte behov for spesialpedagogisk hjelp.

4.2 Økonomi og nærvær

Økonomi

Avdeling	Regnskap 1. tertial 2019	Periode- budsjett 1. tertial 2019	Avvik	Års- budsjett 2019	Års- prognose 2019	1.tertial 2018
Fryal skole/SFO	7 502 368	6 813 827	688 541	18 730 000	1,0 mill	8 405 259
Odnes skole/SFO	3 978 126	3 399 858	578 268	9 244 000	1,0 mill	4 378 944
Vestsida oppv.senter	714 354	749 050	-34 696	2 081 000	Balanse	1 578 411
S.L. ungdoms- skole	7 517 628	6 392 074	1 125 554	17 445 000	1,5 mill	8 658 068
Flyktning-, spes.ped.- og PP- tjeneste	2 640 201	2 131 495	508 706	4 748 000	Balanse	2 884 196
Fellesressurser	3 836 285	3 400 663	435 622	12 709 000	4,5 mill	3 588 681
Hov bhg	2 284 245	2 222 394	61 851	6 285 000	Balanse	2 072 795
Grettegutua bhg	3 536 060	3 323 028	213 032	9 271 000	0,15 mill	3 116 125
Svingen bhg	3 827 855	3 590 345	237 510	9 653 000	0,6 mill	3 345 989
Trevatn bhg	1 019 768	819 467	200 301	2 088 000	0,35 mill	826 379
Fluberg bhg	1 252 942	1 145 918	107 024	3 246 000	Balanse	-
Totalt	38 109 831	33 988 119	4 121 712	95 500 000	9,1 mill	38 854 846

- Det er på fellesressurser Oppvekst vi ser det største avviket; ca. 4,5 millioner kroner.
- Skolene ligger an til et merforbruk på ca. 3,5 millioner kroner.
- FSPPT har en noen uavklarte elementer; Antall deltakere på introduksjonsprogram til høsten, samt inntekter/refusjoner.
- Område barnehage ligger an til et merforbruket utover budsjett på CA 1 million. I hovedsak er dette utgifter knyttet til enkeltvedtak om spesialpedagogisk hjelp. En liten andel handler om styrking av bemanning ved utvidelse av barnegruppe. Det kan forventes et merforbruk fra og med høst 2019, med bakgrunn i ytterligere utvidelse i antall barnehageplasser.

Nærvær

Avdeling	Mål 2019	1.kvartal 2019	1. kvartal 2018	1.kvartal 2017
Fryal skole/SFO	94,0	87,3	93,6	94,0 %
Odnes skole/SFO	94,0	85,9	92,0	93,0 %
Vestsida oppv.senter	92,5	96,8	98,7	71,3 %
S.L. ungdoms-skole	94,0	94,3	94,5	95,1 %
Flyktning-, spes.ped.- og PP-tjenester	94,0	94,7	73,8	92,9 %
Fellesressurser	100,0	100	100,0	100,0 %
Hov bhg	92,5	90,4	82,5	85,6 %
Grettegutua bhg	92,5	93,9	82,0	88,6 %
Svingen bhg	92,5	82,4	83,9	83,5 %
Trevatn bhg	92,5	85,2	83,4	79,3 %
Fluberg bhg	92,5	66,9	100	
Totalt	93,0	88,9	89,3	89,6 %

Målet om nærvær på 92,5 % ble ikke nådd i første kvartal. Flere av avdelingene har et fortsatt høyt fravær. Spesielt gjelder det for noen av barnehagene. Avdelingene jobber systematisk med å øke nærværet gjennom bl.a å delta i NED-prosjektet. Bred satsing på kompetanseheving er også et nærværstiltak som er styrket i 2019 gjennom COS-prosjektet i skoler og barnehager.

4.3 Delegerte vedtak

Tjeneste	Antall søknader	Antall innvilget	Antall avslått	Kommentar
Norskundervisning for voksne				Introduksjonslovens § 17
Spesialundervisning i grunnskolen	1	1	0	Opplæringslovens § 5-1
Særskilt språkopplæring	3	3	0	Opplæringslovens § 2-8
Spesialpedagogisk hjelp barnehagene	7	7	0	Barnehagelovens § 19 a
Styrket barnehagetilbud	5	5	0	Barnehagelovens § 19 g
Fritak for opplæringsplikten	0	0	0	Opplæringslovens § 2-1
Permisjon fra undervisning i inntil 2 uker	45	45	0	Opplæringslovens § 2-11
Elevenes skolemiljø. Tiltak mot mobbing.	9	9	0	Opplæringslovens § 9a
Spesialundervisning for voksne				Opplæringslovens § 4a-2
Bytte av skole	1	1	0	Opplæringslovens § 8-1

5. Status helse, omsorg og velferd

5.1 Mål og satsningsområder

Hovedmålsetting i kommunalområde helse, omsorg og velferd er Trygghet, mestring og livskvalitet. Disse målsettingene vil vi nå ved å ha tiltak for tidlig innsats i alle aldre, jobbe med kvaliteten på våre tjenester, utvikle arbeidsprosessene våre og arbeide for å tilpasse aktiviteten til driftsrammene.

Flere avdelinger i kommunalområdet har i perioden vært involvert i brukergrupper i arbeidet med nye Hovli omsorgssenter, og flere avdelinger er med i pasientsikkerhetsprogrammet «I trygge hender 24/7», og et nytt læringsnettverk «Tidlig oppdagelse av forverret tilstand»

Tidlig innsats i alle aldre

Dette innbefatter både forebyggende tiltak, tidlig intervensjon og stabiliserende tiltak, aktiv innsats tidlig i et sykdomsforløp/rehabiliteringsforløp.

Hjemmetjenesten har fått nye yngre brukere inn i tjenesten i løpet av perioden. Dette har gitt noen utfordringer i å finne gode løsninger tilpasset den enkeltes behov. Vi ser at dagens krav til aktivitet, og en meningsfylt hverdag i sammen med andre er annerledes enn tidligere. Hjemmetjenesten har deltatt aktivt i å finne løsninger, bla med bistand i kantinedriften på rådhuset. Det er også sett på mulig samarbeid rundt aktivitet på gård. Det siste jobbes videre med frem mot sommeren

Hverdagsrehabilitering: Hverdagsrehabiliteringsteamet arbeider aktivt og 4 brukere har fått bistand fra teamet i samarbeid med hjemmetrenerne i hjemmebaserte tjenester 1. tertial. Det er en bruker i perioden som ikke har blitt scoret på COPM, da kognitive utfordringer vanskeliggjorde dette. Bruker er heller ikke med i gjennomsnittsutregningen av COPM, men er medregnet i SPPB og tidsbruk. Samtlige brukere økte sin fysiske funksjon, og de som scoret COPM økte sin egen oppfatning av utførelse og tilfredshet med denne.

Totalt for kommunalområdet	Mål	Resultat		
Resultatindikatorer, hverdagsrehabilitering	2019	2018	1.tertial 19	
Fysisk funksjon målt i SPPB - endring i poengsum fra start til avslutning (gj.snitt)	>1	2,2	1,75	
COPM – økning av brukers opplevelse av utførelse av aktivitet fra start – slutt gj.snitt)	>2	3,6	4,5	Bruker scorer fra 1-10 ved oppstart og det samme ved avslutning
COPM – økning av brukers opplevelse av tilfredshet – endring fra start – slutt (gj.snitt)	>2	3,9	5	Bruker scorer fra 1-10 ved oppstart og det samme ved avslutning
Gj.snitt tjeneste tid per bruker ved start		2,3	2,5	

Gj.snitt tjeneste tid per bruker i hverdagsrehabiliteringsperioden		4	3,2	
Gj.snitt tjenestetid per bruker ved avslutning		1,4	0,4	

Velferdsteknologi

Det er jobbet videre med Velferdsteknologiens ABC første kvartal 2019. Anskaffelsen av digitale trygghetsalarmer er gjennomført. Prosessen med å få ut alarmene og ta de i bruk har vært lang. Det jobbes nå med å få ut ca 160 nye alarmer. I skrivende stund er det byttet ut 47 alarmer.

Søndre Land kommune er i samarbeid med de andre kommunene i Gjøvikregionen og Lillehammer regionen tatt opp igjen i det nasjonale velferdsteknologiprogrammet. Her skal vi ha ett delprosjekt mot digitale trygghetsalarmer. Koordinator har startet planleggingen av dette 1. tertial

COS

Helse og familie deltar i COS programmet og foreldrekurs. Våre instruktører har deltatt i veiledning og opplæring av barnehagetilsatte i COS.

Vi deltar i foreldre og pårørendeprogrammet i regionen.

Kvalitet

Kvalitet handler om å ha den kompetansen som trengs i tjenesten, samt at tjenesten utøves etter de rutiner og retningslinjer som foreligger. Vår tjeneste skal være kunnskapsbasert, og brukerfokus skal stå sterkt. Ved nye tiltak skal brukere involveres i planleggingen.

Arbeidet med å utarbeide ny helse og omsorgsplan startet opp februar 2018, og endelig plan er nå lagt ut til høring med frist 05.06.19.

Alle avdelingene har utarbeidet kompetanseplaner og opplæringsplaner for sine avdelinger. Avdelingene gjennomfører kompetansehevede tiltak i egen avdeling og ved deltakelse i kurs i regionen. REKS - Regionalt kompetansesamarbeid har et stort utvalg av kurs som kommunen benytter seg av. I tillegg prøver vi ut e-læringsprogram fra KS-læring bla i medikamenthåndtering. Flere ansatte tar grunnutdanning og videreutdanning innen ulike fagområder i kommunalområdet.

Institusjon

Avdelingene jobber med Pasientsikkerhetsprogrammet med fokus på:
Tidlig oppdagelse av forverret tilstand.

Vi har fortsatt fokus på tidligere temaer:

- Forebygging og behandling av underernæring
- Riktig legemiddelbruk
- Forebygging av fall
- Forebygging av trykksår

Avdelingen har intensivert arbeidet med prosedyrer i kvalitetssystemet Compilo. Vi fortsetter samarbeidet i SAMAKS, som er et samarbeid med spesialisthelsetjenesten om kartlegging, diagnostisering og kompetanseheving.

Vi har fokus på å styrke systemer og kvalitet, samt å få til mer aktivitet for beboerne. Det jobbes også med det psykososiale arbeidsmiljøet.

1.og 2.etasje jobber med LEAN

Hjemmebaserte tjenester

De ansatte står ofte overfor krevende og nye oppgaver som gjør at en må ha et godt kvalifisert og faglig oppdatert personale. Ulike kompetansetiltak medfører god faglig utvikling for den enkelte. Hjemmesykepleien og hjemmetjenesten er aktivt med i pasientsikkerhetsprogrammet 24/7 og har nå fokus på tidlig oppdagelse av forverret tilstand. Det gjennomføres nå opplæring av alle ansatte i forskjellige målinger som kan være nyttig i en objektiv vurdering av helsetilstand. I tillegg har hjemmesykepleien vært deltaker i LEAN, og har i perioden fra oppstart hatt 47 forbedringsforslag hvorav 66 % er gjennomført og resten er i rute.

Arbeidet med å få på plass gode tiltaksplaner i Gericar er i slutfasen, slik at alle brukere av tjenestene har en oppdatert tiltaksplan. Det jobbes kontinuerlig med å legge inn nye tiltak og avslutte gamle.

Det er en utfordring å få rekruttert høgskoleutdannede til ledige stillinger i hjemmetjenesten. Det er gitt utdanningsavtaler til flere for på sikt å øke intern rekruttering. Samtidig har vi også behov for kompetansen nå. Det er lyst ut flere stillinger.

Helse og familie

Avdelingsleder for helse og familie sluttet 01.02, og enheten psykisk helse og rustjeneste ble overført til hjemmetjenesten. De jobber nå sammen med ansatte fra Hov Nordre og Utegruppen. Det har ikke lyktes å rekruttere psykolog enda.

Legetjenesten og fysio/ergo/friskliv har en kommunalsjef som leder, og helsestasjonen har kommunalsjef HOV som nærmeste leder. Løsningen er midlertidig.

Det er gjennomført flere samlinger i løpet av våren der konkret drift og organisering av arbeidet i Hovlitunet har vært tema.

Det er utarbeidet en rapport om prøveprosjekt rådhuskantina, og det er vedtatt at rådhuskantina legges organisatorisk inn under kjøkkenet.

Gjøvik og Land barneverntjeneste

Nøkkeltall tjenesteproduksjon:

Antall meldinger i perioden	14
Herav over frist	0
Antall aktive undersøkelser i perioden	15
Herav over frist	1
Antall barn med hjelpetiltak i perioden	40

Antall hjelpetiltak som har vært aktive i perioden	125
Antall barn med omsorgstiltak i perioden	16
Antall omsorgstiltak som har vært aktive i perioden	45
Antall barn som mangler tiltaksplan ved periodeslutt	7
Antall barn som mangler omsorgsplan ved periodeslutt	0

Tjenesten har et styrt avvik ved at noen barn mangler tiltaksplaner. Tjenesten har hatt en presset bemanningssituasjon og tjenesten har da valgt å prioritere ressurser til undersøkelser og oppfølging av fosterbarn. Indikatorene i tabellen over viser stabile tall for driften sammenlignet med 3. tertial 2018. Det er en liten nedgang i antall barn som mangler tiltaksplan. Samtidig er det like mange barn som mottar hjelpetiltak som i forrige tertial, men det er noe færre aktive hjelpetiltak. Det betyr at hvert barn har færre samtidige tiltak fra barneverntjenesten sammenlignet med forrige tertial.

Økonomi:

Søndre Lands andel av Gjøvik og Land barnevern sin drift for 1. tertial 2019 vil være 6.785.000. Dette baserer seg på andel av generelle administrasjonskostnader og direkte kostnader knyttet opp mot barn som tilhører Søndre Land kommune.

Det er fortsatt noe usikkerhet knyttet til kostnadsfordelingen mellom deltakerkommunene i Gjøvik og Land barneverntjeneste. Det arbeides målrettet mot å finne en fordelingsmodell som tar inn over seg alle aspekter av tjenesten.

Etter oppstarten av den felles tjenesten har det blitt arbeidet målrettet med å skaffe oversikt over utgifter knyttet til tiltak i sakene. Det er historisk noen kulturforskjeller fra Gjøvik barnevern og Land barnevern i bruken av eksterne tiltak og omfanget av utgifter knyttet til fosterhjem. Basert på at det fortsatt er relativt kort tid siden sammenslåing kan det komme justeringer til neste tertialrapportering hva gjelder den enkeltes kommunes kostnader knyttet til tiltak.

Sykefravær:

Sykefraværstatistikk for Gjøvik og Land barnevern følger Gjøvik kommunes fraværsregistrering og rapporteringsrutiner. Sykefravær presenteres per kvartal og representerer derfor ikke hele tertialet. Ved etableringstidspunktet hadde daværende Gjøvik barnevern lavt sykefravær, godt under Gjøvik kommunes samlede gjennomsnittlige sykefravær. Land barnevern hadde ved etableringstidspunktet et høy sykefravær, godt over Land-kommunenes samlede gjennomsnittlige sykefravær.

Gjøvik og Land barnevern har siden oppstarten hatt et høyt sykefravær. Dette er en vedvarende trend, også inn i 1. kv. 2019, men det er en bedring siden 4. kv. 2018.

Samlet fravær barnevern 1.kv. 2019:	13,8
Samlet fravær barnevern 4.kv. 2018:	14,1
Samlet fravær barnevern 3.kv. 2018:	15,4

Sykefraværet domineres av langtidsfravær. Det er store variasjoner mellom avdelinger og de avdelingene med høyt fravær arbeider aktivt med å få ned fraværet.

Utfordringer i drift:

Gjøvik og Land barneverntjeneste etablerte ved oppstart et tre årig prosjekt for å arbeide med å etablere én kultur i den nye felles tjenesten. Bakgrunnen for dette var en ros-analyse utarbeidet i forkant av etableringen som pekte på faren ved at man ikke evnet å etablere en felles kultur slik at de gamle kulturene fra Gjøvik og Land kunne leve side om side.

Det har siden oppstarten vært lagt ned mye ressurser i å sørge for daglig forsvarlig drift, etablere et høyt faglig nivå, etablere felles interne rutiner og etablere felles kultur. Etableringen av Gjøvik og Land barneverntjeneste og det barnevernfaglige arbeidet i tjenesten har hatt høyest prioritet i denne fasen, mens mer administrative oppgaver har hatt lavere prioritet.

Det høye sykefraværet har utfordret stabilitet i daglig drift. Tjenesten er i utgangspunktet stramt bemannet og har som en konsekvens av sykefravær i perioder blitt underbemannet. Tjenesten har kompensert for dette med noe innleie, men innleie skaper også utfordringer.

Iflg. BLD's rundskriv om bruk av private aktører i kommunal barneverntjeneste er det begrenset hvilke oppgaver de private kan utføre på vegne av kommunen. Tjenesten har da omdisponert faste ansatte til deler av tjenesten der man ikke kan benytte innleie, og benyttet innleid kapasitet i den delen av tjenesten der dette er tillatt. Slike kortsiktige interne rokkeringer er uheldig for en stabil drift og utvikling av tjenesten.

5.2 Økonomi og nærvær

Økonomi

Avdeling	Regnskap 1. tertial 2019	Periode- budsjett 1. tertial 2019	Avvik	Års- budsjett 2019	Års- prognose 2019	1.tertial 2018
Hovli 1. etasje	6 437 868	5 913 323	524 545	16 416 000	Balanse	6 212 516
Hovli 2. etasje	6 615 164	6 258 550	356 613	16 774 000	Balanse	6 707 799
Eldresenter og dagtilbud	5 905 313	5 080 766	824 547	14 550 000	0,8 mill	5 094 281
Helse og familie	5 606 751	5 054 905	551 846	14 067 063	Balanse	4 753 755
Hjemme- sykepleien	4 907 243	4 688 950	218 292	13 507 000	Balanse	4 778 643
Hjemme- tjenesten	26 493 190	25 104 439	1 388 751	66 344 937	1,0 mill	26 560 450
Hovlikjøkken/ kantine	1 863 190	2 013 515	-150 325	5 723 000	Balanse	2 003 110
Fellesressurser	1 441 407	1 527 531	-86 124	25 301 000	Balanse	1 289 677
NAV	3 224 692	2 818 422	406 269	8 017 000	1,0 mill	3 289 836
Totalt	62 494 817	58 460 403	4 034 414	180 700 000	2,8 mill	60 690 067

Institusjon og eldrecenter

Økonomisk ligger 1.etasje an til et overforbruk etter 1. tertial på ca. 400.000,- (hensyntatt ikke bokførte inntekter). Dette fordi det etter reduksjon i stillingshjemler (fra 1.1.19), er tilnærmet umulig å spare på innleie (slik som i 2018), samtidig er det mye aktivitet som krever ekstra innleie. (Stolte sammen, NED samlinger, pasientsikkerhetsprogram, videreutdanning mm. som det ikke ligger penger til i budsjettet).

Også 2.etasje har i dag et lite overforbruk. Kjøp av plass fra ekstern leverandør vil opphøre, og endre på dette.

Eldrecenteret og dagtilbudet har et merforbruk på vel kr. 820,000,- kroner. Dette skyldes i stor grad ikke budsjetterte utgifter til bemanning i dagtilbudet. Det skyldes også kostnader til drosje som det ikke har latt seg gjøre å redusere tilstrekkelig. Det har i tillegg kommet til en del uforutsette utgifter i forbindelse med flyttingen av dagtilbudet. I Eldrecenteret har vi hatt ekstra utfordrende pasienter første tertial som har krevd bemanning ut over det som vi har budsjettert. Dette ser ut til å kunne stabiliseres fra utgangen av mai. Refusjon sykelønn er ikke så langt regnskapsført fullt ut.

Økonomisk har kjøkkenet pr 1. tertial et mindreforbruk. Det er et stabilt salg av mat, dog en liten nedgang i salg til hjemmeboende og kantine (skyldes vanskelig parkering for besøkende på grunn av bygging av Hovlitunet).

Hjemmebaserte tjenester

Hjemmesykepleien har et overforbruk på kr 218 292, men forutsetter å holde budsjetterrammen. En har redusert 0,5 årsverk merkantil fra 01.02.19. Overforbruket skyldes behov for ekstra innleie enkelte helger, samt at utgifter til drivstoff har blitt betydelige dyrere. Det mangler også refusjoner fra HELFO som vil bli inntektsført på 2.

Det er svært vanskelig å vurdere samlet økonomi i hjemmetjenesten. Pt. er det et overforbruk, men dette er betydelig mindre enn det som forelå 1. tertial 2018. I 2018 ble det til slutt ett godt resultat for hjemmetjenesten.

Det er fortsatt en utfordring at tjenesten er svært lite statisk. Det er siste tertial kommet til tjenestemottakere som krever oppfølging opp mot ett årsverk hver. Dette er det ikke budsjettert for, og når en vet at ett årsverk koster ca 700 000 kroner, påvirker dette i stor grad resultatet.

Uforutsigbarheten er stor, og dette gjør det vanskelig å kalkulere ett estimert årsforbruk.

Helse og familie

Avdelingen har et høyt sykefravær, og flere vacante stillinger. Ekstra kostnader er påløpt legetjenesten, bla for betaling av legetjenester i andre kommuner. Samlet sett anslår vi at avdelingen går i balanse.

Land Barnevernstjeneste

Beregningsmodellen er ikke ferdigstilt, men et foreløpig anslag på kjente utgifter viser at vi har budsjettert tilstrekkelig.

NAV

Regnskapet pr 30.04. viser et overforbruk som bl.a skyldes at det er utgiftsført utgifter, som skal refunderes av NAV Stat. Herunder 50 % av lønnsutgifter til NAV leder, samt 36 % av driftsutgiftene. Vi ligger per d.d. ca. 163 000,- over på sosialhjelp og 105 000,- på KVP. Har vi lik utvikling på stønadene vil vi gå over budsjett med ca. 804 000,- , i tillegg har vi utgifter til FROG kurs på 132 000,- for første kvartal, som er betalt i andre kvartal.

Økte sosialhjelpsutgifter ligger i at vi har fått flere som har fått stopp i AAP og gått over på sosialhjelp. KVP ligger vi over budsjett, men fremdeles under antall deltakere vi burde ha. Vi vil justere (KVP)-resultatet ved årsslutt med bruk av midler fra KVP-fond. Driftsutgiftene er noenlunde etter budsjett.

Nærvær

Avdeling	Mål 2019	1.kvartal 2019	1.kvartal 2018	1. kvartal 2017
Hovli 1. etasje	92,5%	88,6 %	85,1 %	85,7 %
Hovli 2. etasje	92,5%	88,8 %	85,6 %	84,1 %
Eldresenter og dagtilbud	92,5%	96,5%	88,7 %	89,3 %
Helse og familie	92,5 %	82,7%	93,4 %	90,0 %
Hjemmesykepleien	95,0%	94,3%	91,7%	95,5 %
Hjemmetjenesten	92,5%	91,5%	88,9%	84,4 %
Hovlikjøkken/kantine	92,5%	97,1%	92,7%	80,3 %
Fellesressurser	92,5%	77,3%	96,0%	94,5 %
NAV	92,5%	98,9%	96,3%	92,7 %
Totalt	92,5 %	91,0%	89,1%	86,5 %

Institusjon - Eldresenteret/dagtilbudet

1.etg: Fraværet er vesentlig lavere enn 1. kvartal 2017 og 2018. Dette skyldes i all hovedsak færre langtidssykemeldte.

2.etg: Det er en nedgang i sykefravær, både egenmeldt, legemeldt og langtidsfravær.

Eldresenteret / dagtilbudet har et totalt nærvær på 96,5 %, og nærværet er økt med hele 7,8 % . Vi har hatt færre langtidssykemeldinger og har lite egenmeldinger.

Kjøkken:

Pr 1.kvartal er det nærvær på flotte 97,1 %.

Hjemmebaserte tjenester

Hjemmesykepleien har som mål en nærværprosent på 95 %, og jobber aktivt med ulike tiltak for å nå målet. Grunnen til at målet ikke er nådd er flere langtidssykemeldte, men disse er på vei tilbake via gradert sykemelding. Avdelingen har fokus på tilstedeværelse og på tilrettelegging der det er behov, samt aktiv jobbing for å få ansatte raskt tilbake i jobb etter fravær. Avdelingen har som felles mål å

oppretholde et positivt og helsefremmende arbeidsmiljø med godt samarbeid, høy trivsel og fokus på «stolte sammen».

Hjemmetjenesten har nok en gang en gledelig utvikling i arbeidsnærværet. 1. kvartal er en bedring på 2,6 % sammenlignet med i fjor (der årsresultatet ble på over 90%), og veldig mye bedre enn 2017. Det er vanskelig å si hva bakgrunnen helt ut er for dette resultatet, men det jobbes godt ute i gruppene og boligene.

Helse og familie

Helse og familie har et høyt sykefravær, og dette gjelder i alle enhetene i avdelingen. Fraværet er hovedsakelig langtidsfravær, og slik det ser ut pr 1.Tertial er de som har vært borte over lang tid på veg tilbake i jobb.

NAV

Jobbnærværet er bedre enn målet er for 2019, og er kommunalområdets høyeste.

5.3 Delegerede vedtak pr 30.4.2019

Tjeneste	Antall søknader	Antall innvilget	Antall avslått	Kommentar
Pleie og omsorg i institusjon	34	21	0	Ved utskriving fra SI opprettes sak. Er oppholdet kortere en 2 uker blir det ikke vedtak.
Hovli eldresenter, korttidsopphold	3	2	0	
Hjemmesykepleie	50	34	1	Også her blir det ikke vedtak når tjenesten varer kortere en 2 uker.
Dagaktivitetsopphold	6	4	0	
Praktisk bistand	23	17	2	
Psykisk helse	65	45	1	
Avlastning barn (under 18 år)	4	4	0	
Omsorgsstønad	12	12		
Avlastning i institusjon	10	10	1	
Avlastning utenfor institusjon	0	0	0	
Trygghetsalarm	13	13	0	
Støttekontakt	7	4	0	
BPA	1	0	0	
Matombringing	4	4	0	
IP	5	3	0	
Rehabilitering og habilitering utenfor institusjon (hverdagsrehabilitering)	7	7	0	

Utenom HO loven:				
Ledsagerbevis	2	1	1	
Parkeringsbevis	8	5	4	
TT forflytningshemmede	29	43	7	Mange TT kort gikk ut i overgangen til 2019. Flere søkte forlengelse i 2018. Alle saker ble behandlet samtidig i januar 2019.
Selveierleilighet Hovlihagen	4	1	3	

Misforhold mellom antall søknader og sum antall søknader innvilget/avslått, kan skyldes flg.:

- Søknader mottatt i første tertial, men behandles i neste tertial
- Søknader mottatt forrige tertial, men behandlet i første tertial
- Søknader ikke behandlet fordi søker har trukket søknad, søker trenger annen tjeneste enn det er søkt om o.l.

6. Status lokalsamfunn inklusiv stab

6.1 Mål og satsningsområder

Status mål og satsningsområder tar utgangspunkt i prioriterte tiltak i virksomhetsplanen for kommunalområdet lokalsamfunn inklusive stab.

- Kommunens klima- og energiplan ble vedtatt mars 2019.
- Matrikkelforbedringsprosjektet pågår og har også i 2019 blitt tildelt skjønnsmidler.
- Arbeid med kulturminneplanen fortsetter utover i 2019 og prosjektet kartlegging og verdsetting av friluftsområder går mot en avslutning.
- Flere reguleringsplaner pågår eller skal påbegynnes, framdriften bestemmes av kapasiteten ved Arealforvaltning som er stram innenfor arealplanlegging. Foruten private reguleringsplaner (hytteplaner, boligfelt Odnes, Klinikken) er kommunen selv i gang med områdereguleringsplan for Kråkvika-Fjordsbygda-Breskebakke, reguleringsplan for biovarmesentral og planprogram for Klinkenbergtoppen boligfelt.
- Flere arrangementer innen kultur er gjennomført eller er under planlegging: Tid for Tømmer 2019, stort kulturelt skolesekk-prosjekt med alle elever på 5. trinn er gjennomført. Jungelboken, stort samarbeid mellom Hov barne- og ungdomsteater og kulturskolen med over 100 elever på scena, utsolgte hus. Kulturskolens dansefag undervises også barnehagene i kommunen, prosjektet hadde oppstart i vinter. Aksjon turmål med nye turkort er ferdigstilt.
- Arbeidet med å restaurere Oppistua som formidlingssentral for Land museum er ferdig.
- Arbeidet i digitaliseringsprosjektet pågår, hvor det blant annet arbeides med å gjennomføre tiltak i handlingsplanen. I 1. tertial er nytt intranett lansert, digitalisering av manuelle skjemaer både til innbyggere og internt i organisasjonen og innføring av KS-læring som er et digitalt kursverktøy.
- Revidering av personal håndboka pågår og forventes ferdig i løpet av våren 2019.
- Revidering av HMS håndbok oppstart våren 2019, forventes ferdig i løpet av våren 2020.
- Opprydning av personalarkiv forventes ferdig høsten 2019- gjøre klart til etter hvert elektronisk arkiv

For status på investeringsprosjektene, henvises det til eget kapittel om dette.

Oppsummert har det vært bra aktivitetsnivå i 1. tertial og det arbeides målrettet for å nå de mål og satsningsområder som er definert for inneværende år. Bygg & vedlikehold har også i år flere store prosjekter som skal gjennomføres, bl.a. Hovlitun-prosjektet, utvikling Klinikkområde, samt 2 omsorgsboliger. Det gir en utfordring på kapasitet og gjennomføringsevne. Det er i tillegg viktig å presisere at det fortsatt er store utfordringer knyttet til vedlikeholdsetterslepet.

6.2 Økonomi og nærvær

Avdelinger:	Regnskap 1. tertial 2019	Periode- budsjett 1. tertil 2019	Avvik	Års- budsjett 2019	Års- prognose 2019	1.tertil 2018
Fellestjenester	3 835 553	3 319 652	515 902	9 420 000	0,5 mill	3 642 753
Økonomiavd	1 497 816	1 688 598	-190 782	4 807 000	Balanse	2 120 563
Renhold	3 590 927	3 463 879	127 048	9 580 000	0,55 mill	3 308 156
Bygg og vedlikeh.	4 742 701	4 289 713	452 989	11 600 000	0,2 mill	4 997 933
Lønn- og personal inkl tillitsvalgte	2 058 680	1 867 865	190 816	5 163 000	0,3 mill	1 704 214
Arealforvaltning	1 601 037	1 600 906	131	4 300 000	Balanse	1 190 567
Fellesressurser inkl overføring til kirkene	2 118 187	1 876 000	242 187	4 690 000	Balanse	2 037 206
Kultur, idrett og fritid	3 367 754	3 179 424	188 331	6 800 000	0,25 mill	3 093 428
Teknisk drift	1 822 284	448 602	1 373 682	40 000	1,4 mill	858 540
Totalt	24 634 940	21 734 638	2 900 302	56 400 000	3,2 mill	22 953 359

Basert på status etter 1. tertial og planer for resten av året, tilsier årsprognosen totalt sett merforbruk for kommunalområdet på 3,2 mill kroner. Av særskilte forhold fremheves:

Fellestjenester

Per 1. tertial ligger an til et merforbruk på ca 0,5 mill kroner – noe som også forventes å bli resultatet ved årets slutt. Det forventede merforbruket skyldes økte driftskostnader i form av lisenser og IT-vedlikeholdsutgifter relatert til gjennomførte tiltak i digitaliseringsprosjektet, samt behov for konsulentbistand i forbindelse med feilretting og avlevering av uttrekk fra sak/arkivsystemet.

Renhold

Det forventes merforbruk på ca 550 000 i 2019. Merforbruket relaterer til ikke dekket lønnsposter på ca 1,6 årsverk.

Kultur

På nåværende tidspunkt ligger det an til et merforbruk på 250 000. Dette skyldes reduserte budsjetterammer og økte utgifter plassert på vårt område.

Arealforvaltning

Det legges på nåværende tidspunkt til grunn balanse i 2019.

Teknisk drift

Områdene innenfor selvkost viser et merforbruk på vann på ca 250.000 pr 1 tertial. Andre selvkostområder viser tilnærmet balanse i forhold til periodisert budsjett.

Budsjett for veg er i utgangspunktet for lavt, 1 tertial viser at budsjettsum er tilnærmet oppbrukt.

Ansvar for brann viser et merforbruk på ca 450.000, og skyldes blant annet noe merforbruk på lønn.

Ansvar Parker og anlegg viser et merforbruk på ca 150 000 som i hovedsak skyldes innleie av eksterne til løypekjøring grunnet havari på egen maskin. Kostnadene for reparasjon av egen løypemaskin er ikke belastet regnskapet pr 1 tertial, men vil medføre ytterligere overskridelse av budsjett ved årsslutt.

Bygg og vedlikehold

Bygg og vedlikehold ligger over periodisert budsjett, så det blir rapportert et lite forventet merforbruk, men vi håper å gå omtrent i balanse. Det skal imidlertid ikke skje mange uforutsette ting, før det blir et merforbruk totalt for året.

Vedlikeholdsbehovet er generelt høyere enn det som det er midler til. Blant annet ser vi et økt vedlikeholdsbehov på tekniske anlegg, noe som ikke er overraskende siden mange installasjoner nå nærmer seg det en kan forvente av teknisk levealder. Dette gjelder bl.a. installasjonene som kom på plass i forbindelse med Reform-97 i skolesektoren. Man ser også at det blir flere «krevende» leietakere, der det er behov for større renoveringer når de flytter ut av kommunale boliger.

Husleieinntekter ligger omtrent som budsjettert, eller litt under. Vi har forholdsvis få ledige utleieboliger, men likevel noen flere enn da vi budsjetterte. I 2018 ble det revet totalt 14 utleieenheter, og dette reduserer husleieinntektene, men vil også redusere et framtidig vedlikeholdsbehov.

Om avdelingen klarer å komme i balanse i løpet av 2019, vil avhenge av om det skjer mye uforutsette hendelser eller ikke.

Økonomi

Pr utgangen av 1. tertial har avdelingen et lite mindreforbruk. Det er imidlertid ikke belastet noe for det interkommunale samarbeidet med Vestre Toten kommune om skatt/innfordring. Det er p.t. ikke avklart hvor stor denne belastningen vil bli, og i påvente av det settes prognosen lik årsbudsjettet.

Personal og lønn

Merforbruk i avdelingen første tertial skyldes lønn, kontingenter og lisensavgifter for dataprogrammer. I tillegg vil det bli et merforbruk i forhold til bruk av Bedriftshelsetjeneste. Merforbruket vil ikke utjevne seg utover året, og det vil derfor bli et merforbruk på ca 300 000 kr.

Nærvær

Avdeling	Mål 2019	1.kvartal 2019	1. kvartal 2018	1.kvartal 2017
Fellestjenester	96,0 %	90,1 %	97,3 %	91,0 %
Økonomi	97,0 %	95,4 %	98,8 %	98,2 %
Lønn- og personal	95,0 %	90,1 %	-	-
Renhold	93,0 %	91,6 %	88,0 %	88,6 %
Bygg og vedlikehold	97,0 %	84,7 %	94,7 %	91,3 %
Arealforvaltning	96,0 %	100 %	90,7 %	94,7 %
Kultur	95,0 %	99,3 %	83,1 %	92,3 %
Teknisk drift	94,5 %	100 %	93,6 %	0,6 %
Totalt	95,0 %	93,5 %	91,6 %	91,9%

Tallene er basert på 1. kvartal 2019 og viser en gledelig utvikling i forhold til tilsvarende kvartal 2018.

Bygg og vedlikehold hadde lavt jobbnærvær i 1. kvartal i år, noe som skyldes langtidssykemeldinger, noe som også gjelder flere avdelinger med lavt jobbnærvær. Kulturavdelingen hadde en svært god utvikling i jobbnærværet sammenlignet med 1. kvartal 2019.

1. kvartal har vanligvis lavere jobbnærvær enn øvrige kvartaler, og det legges derfor fortsatt til grunn at målet om et jobbnærvær på 95 % i 2019 er oppnåelig for kommunalområdet.

6.3 Delegerede vedtak

Tjeneste	Antall søknader	Antall innvilget	Antall avslått	Kommentar
Søknad om startlån og tilskudd	15	5	10	
Kommunale utleieboliger	7	9	2	Innvilgede søknader er flere enn antall søknader. Årsaken er at folk på venteliste har fått tildelt bolig
Hovlihagen borettslag, selveierleiligheter	4	1		Det er solgt en selveierleilighet i 1. tertial

Totalt er det nå 150 elever i kulturskoleaktiviteter. 33 av disse er i Hov barne- og ungdomsteater og ca 34 i Søndre Land skolekorps. Kulturskolen har pr dato redusert ventelistene på de fleste områder. Hov barne- og ungdomsteatret har fortsatt venteliste på ca. 60. Kulturskolen har primæropptak ved skolestart, men tar inn nye elever fortløpende dersom noen slutter.

Innenfor arealforvaltning og fellestjenester rapporteres delegerede vedtak fortløpende til formannskapet og er av denne grunn ikke tatt inn i tertialrapporten.

7. Status investeringer og endringer i investeringsbudsjettet 2019

7.1 Status investeringer

STATUS FØR ENDRINGER PR 30.4.2019	Regnskap pr 30.04.2019	Oppr. budsjett 2019	Gjeldende budsjett 2019
Sum Oppvekst:	168 184	18 500 000	18 797 000
Sum H.O.V.	47 751 938	235 530 000	235 152 000
Sum lokalsamfunn inkl stab	8 028 457	20 320 000	31 729 000
Herav VAR-området	3 006 002	13 950 000	14 462 000
SUM INVESTERINGER I ANLEGGSMIDLER	55 948 579	274 350 000	285 678 000
Avdrag på videreutlån	382 449	600 000	600 000
Ekstraordinære avdrag	0	0	0
Videreutlån	1 979 980	10 000 000	10 000 000
Andre utlån	70 000	0	0
Kjøp av aksjer	0	2 300 000	2 300 000
Avsetning til ubundne investeringsfond	0	2 400 000	2 400 000
Avsetning til bundne investeringsfond	0	0	0
SUM INVESTERINGER	58 381 008	289 650 000	300 978 000

Finansiering:

Salg av tomter	-233 275	-500 000	-500 000
Salg av bygninger og anlegg	0	0	0
Momskompensasjon investeringsregnskap	-10 329 925	-69 000 000	-69 000 000
Andre statlige overføringer	0	-4 356 000	-4 356 000
Gaver	0	0	0
Bruk av lån	-1 979 980	-212 894 000	-224 222 000
Avdrag på videreutlån	-397 119	-600 000	-600 000
Bruk av disposisjonsfond	0	0	0
Bruk av ubundne investeringsfond	0	-2 300 000	-2 300 000
Bruk av bundne investeringsfond	0	0	0
Sum finansiering	-12 940 300	-289 650 000	-300 978 000

Status framdrift på de største prosjektene:

- Totalentreprenøren varslet i mars at Hovlitunet var 10 uker forsinket, og man jobber med å ta inn igjen forsinkelsen.
- Breskebakke bofellesskap pågår for fullt, og med mål om ferdigstilling vinteren -20.
- Sørhågåvegen bofellesskap ligger godt i rute til ferdigstilling ila oktober -19.
- Arbeidet med utvikling av klinikkområdet pågår for fullt med flere parallelle prosesser.
- P-plass og ny gangveg ved Fryal/SLUS ligger godt i rute til ferdigstilling før skolestart -19.

7.2 Forslag til endringer pr 30.04.2019

		Regnskap pr 30.04.2019	Oppr. budsjett 2019	Rev. budsjett 2019	Forslag endr pr 30.4.19	Forslag til nytt rev. budsjett 2019
15003	Hovlitunet	34 120 191	200 000 000	195 587 000	2 500 000	198 087 000
15014	Planarbeid/klargjøring av Grettejordet boligfelt	0	600 000	600 000	-500 000	100 000
15019	Boligtomter	6 040	100 000	100 000	-1 000	99 000
15020	Tilleggsarealer	925	0	0	1 000	1 000
15021	Fladsrudbygget/-tomta	548	0	45 000	205 000	250 000
16005	Trafikksikkerhetstiltak Fryal/SLUS	1 155 511	0	4 623 000	450 000	5 073 000
16014	Ny renseløsning for Trevatn vannverk	0	1 000 000	1 000 000	-850 000	150 000
16015	Nytt filteranlegg - Grimebakken VV	0	250 000	250 000	-250 000	0
16022	Tiltak Hov sentrum, trafikksikkerhet	1 096	0	1 100 000	-950 000	150 000
16023	VVA-investeringer i Fluberg næringsområde	37 279	2 000 000	2 000 000	500 000	2 500 000
16029	Museum i Oppistua – klargjøring	76 597	150 000	161 000	150 000	311 000
17006	Renovering ledningsnett Nordberg	2 502 964	0	2 000 000	503 000	2 503 000
17007	Rehabilitering ledningsnett Breskebakke	0	0	322 000	400 000	722 000
18015	Asfaltering av grusveger	0	500 000	500 000	-500 000	0
18018	Turstier (kart og skilting)	0	100 000	100 000	-100 000	0
19004	Brurudbakka (VA)	62 334	1 200 000	1 200 000	-1 050 000	150 000
19005	Nordberg (inne på boligfeltet) VA	36 458	5 000 000	5 000 000	-4 700 000	300 000
19013	Lindstadgutua/ Lykkjekroken VA	243 926	1 000 000	1 000 000	-100 000	900 000

		Regnskap pr 30.04.2019	Oppr. budsjett 2019	Rev. budsjett 2019	Forslag endr pr 30.4.19	Forslag til rev. budsjett 2019
19022	Hov kirke, nytt sikringsskap	0	120 000	120 000	-120 000	0
Ny	Utbedring av råteskader – Skute kirke	0	0	0	120 000	120 000
Ny	Hovsbakken 23 – bruksendring	0	0	0	480 000	480 000
Ny	Oppgradering teknisk anlegg – Grettegutua barnehage	0	0	0	350 000	350 000
Ny	Nytt filter og membrananlegg, Hov vannverk	0	0	0	1 235 000	1 235 000
Ny	Snøscooter	0	0	0	110 000	110 000

Andre investeringer:					
Byggelånsrenter	0	0	0	2 500 000	2 500 000
Avsetning til ubundne investeringsfond	0	2 400 000	2 400 000	2 600 000	5 000 000

Totale endringer i investeringer pr 30.4.2019	2 983 000
--	------------------

Vesentlige endringer i bevilningene til investeringer:

- Hovlitunets bevilgning ble feilaktig redusert med 2,5 mill ved rebudsjetteringen i mars, og må derfor korrigeres nå. Dette påvirker ikke totalrammen for prosjektet.
- Trafikksikkerhetstiltak Fryal/SLUS: Det foreslås å øke budsjettet med kr 450.000. Det var bl.a. ikke tatt med kostnader for riving av uthus, og fordi det har oppstått flere uforutsette hendelser. Det var heller ikke avsatt reservepost i det hele tatt for prosjektet. Selv om vi hele tiden prøver å finne kostnadsreducerende tiltak, ser det per dags dato ut til at det er behov for en liten tilleggsbevilgning. Kommunen har i februar -19 fått tilsagn om tilskudd på kr 550.000, noe som det ikke var tatt høyde for i budsjettbehandlingen for 2019. Det betyr at den kommunale egenandelen blir litt lavere, selv om budsjettet øker noe.
- Ny renseløsning for Trevatn vannverk vil kun få kostnader til konsulentbistand i år, gjennomføringen utsettes til 2020.
- Trafikksikkerhetstiltak Hov sentrum vil kun få kostnader til konsulentbistand i år, gjennomføringen utsettes til 2020.
- VVA-investeringer i Fluberg næringsområde hadde opprinnelig et budsjett på 2 mill, men dette viser seg å være for lite. Det omdisponeres derfor 500.000,- fra prosjekt 15014 Planarbeid/klargjøring av Grettejordet boligfelt, da dette boligfeltet skal planlegges av privat

utbygger og kostnadene for kommunen blir derfor mindre.

I tillegg blir det fremmet egen sak om en tilleggsbevilgning til investeringene på Fluberg næringsområde.

- Museum Oppistua: Etter at budsjettet ble vedtatt har kultur fått tilsagn om tilskudd på kr 200.000 fra Oppland fylkeskommune, under forutsetning av at bygget bl.a. tilpasses så godt som mulig med universell utforming. Ved å øke budsjetttrammen med kr 150.000, vil vi kunne gjøre det lille ekstra med lyssetting samt noe tilpasning på universell utforming, samtidig som den kommunale egenandelen blir litt lavere.
- Renovering ledningsnett Nordberg er nå ferdig og kostnadene ble litt høyere enn opprinnelig budsjettet.
- Rehabilitering ledningsnett Breskebakke har medført merutgifter i forhold til opprinnelig budsjett.
- Asfaltering av grusveier tas ut av investeringsbudsjettet, da dette er en driftsutgift
- Brurudbakka VA vil kun få kostnader til konsulentbistand i år, gjennomføringen utsettes til 2020.
- Nordberg VA (inne på boligfeltet) må utsettes pga manglende kapasitet. Det vil likevel påløpe en del konsulenttimer på prosjektet i år.
- Nytt sikringssskap til Hov kirke blir betydelig billigere enn først antatt og tas ut av investeringsbudsjettet.
- Byggelånsrenter på prosjekter som ikke slutføres i år, kan føres i investeringsregnskapet og vi anslår dette til 2,5 mill.
- Vi forventer å få solgt 5 boenheter i løpet av året, og vi anslå inntekten av dette til ca 5 mill. Dette er en av få frie inntekter vi har i investering, og vi anbefaler derfor at denne inntekten settes på et fritt investeringsfond. Dette er nødvendig for å ha midler til dekning av egenkapitalinnskuddet til KLP i år og neste år, som ikke kan finansieres med lån.

Forslag til nye prosjekter:

- **Skute kirke, avdekking og utbedring av råteskader:** Det er oppdaget en del råteskader på Skute kirke. Omfanget er ikke klarlagt pr. d.d., men det ser ut til å være relativt omfattende. Det er bevilget midler til nytt sikringssskap i Hov kirke. Det viser seg at dette kan gjøres mye rimeligere enn antatt, slik at prosjektet må tas på drift. Det foreslås at penger bevilget til dette prosjektet i Hov kirke, overføres til utbedring av råteskader i Skute kirke.
- **Utvidelse av tilbudet på Hov Nordre:** Jfr vedtak i sak K18/19 der det ble vedtatt at utvidet tilbud på 2 plasser skal legges til Hovbakken 23. I forslag til budsjett for prosjektet er det tatt høyde for at det etableres et ekstra bad, slik at leietakerne får hvert sitt. Det er videre tatt med kostnader for riving av garasjen på Hov nordre.
- **Grettegutua barnehage - Oppgradering tekniske anlegg:** Høsten -18 begynte vi å få problemer med styringen av de tekniske anleggene i Grettegutua. Vi håpet å kunne skifte komponenter for å opprettholde forsvarlig drift av anleggene, men det har vist seg at de er umulig å skaffe. Ved temperaturforandringer må anlegget justeres manuelt på stedet, noe som er lite økonomisk måte å styre på, samt at det er vanskelig å få tilfredsstillende inn klima. Vi har derfor måtte starte med oppgradering på samme måte som vi gjør på Fryal/SLUS, slik at de tekniske anleggene kan styres via SD-anlegg på PC. Siden dette er en oppgradering og kostnaden er over kr 100.000, er det pr definisjon investering.

- **Nytt filter og membranlegg – Hov vannverk:** På grunn av havari på gammelt filteranlegg, utløste dette et umiddelbart behov for å anskaffe et nytt membranfilteranlegg.
- **Utskifting av snøscooter:** På grunn av havari på gammel snøscooter i sesongen 2018 /2019, var det nødvendig å investere i ny (brukt) snøscooter for å opprettholde løypetilbudet til kommunens innbyggere.

	Regnskap pr 30.04.2019	Oppr. budsjett 2019	Rev. budsjett 2019	Forslag endr pr 30.4.19	Forslag til rev. budsjett 2019
ENDRINGER I FINANSIERINGEN:					
Salg av bygninger og anlegg	0	0	0	-5 000 000	-5 000 000
Andre statlige overføringer	0	-4 356 000	-4 356 000	-750 000	-5 106 000
Bruk av lån	0	-202 894 000	-216 222 000	3 308 500	-212 913 500
Bruk av bundne investeringsfond	0	0	0	-541 500	-541 500
Totale endringer i finansieringen pr 30.4.2019				-2 983 000	

Endringer i finansieringen:

- Vi skal selge 2 boliger nå og vi regner med å få solgt de 3 nye omsorgsboligene i Sørhågvå i løpet av året. Dette gir oss en inntekt totalt på ca 5 mill.
- Vi har fått tilsagn på kulturbygningmidler fra Oppland fylkeskommune på 200.000 til Oppistua. I tillegg har vi fått tilsagn fra Statens vegvesen på kr 550.000 til trafikksikkerhetstiltak på Fryal/SLUS.
- Bruk av lån reduseres som følge av merinntekter og endringer i bevilgningene til enkelte prosjekter.
- Vi mottok tilskudd fra Statens vegvesen i fjor på kr 921.500 til gang- og sykkelveg i Gamlevegen i Odnes. Deler av tilskuddet ble brukt i fjor, resterende på kr 541.500 er satt på fond til årets utgifter.

Ubrukte lånemidler til investeringer ekskl videreutlån pr 01.01.2019 var på vel 70 mill. Dette er 23 mill mer enn det som ble lagt til grunn for beregningen av låneopptak i 2019. I tillegg har vi nedjustert behovet for bruk av lånemidler med vel 3 mill på revideringen ovenfor. Forventer derfor at lånebehovet for 2019 blir 130 mill kr. Det er pr 30.4.2019 ikke tatt opp noen lån, men det planlegges å ta opp flere dellån bl.a. fordi 52 mill av låneopptaket skal være avdragsfritt ut 2020 jfr tidligere vedtak.

SAK NR. 31/2019

Søndre Land kommune

REFERATSAKER

Sluttbehandles i:	Kontrollutvalget		
Behandling	Møtedato	Saksbehandler	Unntatt off.
Kontrollutvalget	12.06.2019	Kjetil Solbrækken	Nei

Saksdokumenter:	
1. Saksliste – kommunestyrets møte 13.05.2019	Vedlegg 1
2. Saksliste – formannskapetets møte 15.05.2019 ➤ Saksfremlegg f.sak 52/19 – Forslag om å innføre seriøsitetsbestemmelsene i bygg og anleggssaker	Vedlegg 2 Vedlegg 3
3. Møtegodtgjørelse 1. halvår 2019 – kontrollutvalget	Vedlegg 4
4. Protokoll fra generalforsamling i Randsfjordmuseet AS 26.04.2019	Vedlegg 5
5. Neste møte: Tidspunkt/saksliste	Muntlig orientering

FORSLAG TIL VEDTAK:

Referatsakene tas til orientering.

MØTEINNKALLING

Utvalg: Kommunestyret
Møtested: Kommunestyresalen, Rådhuset
Møtedato: 13.05.2019 Tid: 09:00 -

Medlemmene innkalles med dette til overnevnte møte. Eventuelt forfall meldes til servicetorget, tlf. 611 26 410 snarest mulig. Varamedlemmer møter bare etter nærmere innkalling.

SAKSLISTE

Utvalgssakstype/nr.	Arkivsaksnr. Tittel
15/19	19/24 SØNDRE LAND I MØTE MED FRAMTIDA - HOVEDPROSJEKT
16/19	19/683 HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2020 - 2023 - ØKONOMI OG STRATEGIDAG
17/19	19/396 ENDRING AV VEDTEKTENE FOR SKOLEFRITIDSORDNINGEN
18/19	19/608 UTVIDELSE AV TILBUDET HOV NORDRE
19/19	18/473 BREDBÅNDSUTBYGGING I SØNDRE LAND
20/19	19/632 ORDNING FOR IVARETAELSE AV BARN OG UNGES INTERESSER I PLANSAKER - TALSPERSON
21/19	18/984 ENDRINGER I VEDTEKTER FOR STØTTESENTERET MOT INCEST IKS (SMISO) 2015 - 2019 SE OGSÅ SAK 16/232
22/19	19/752 REFERATSAKER TIL KOMMUNESTYREMØTE 13.05.2019

MØTEINNKALLING

Utvalg: Formannskapet
Møtested: Kommunestyresalen, Rådhuset
Møtedato: 15.05.2019 Tid: 09:00

Medlemmene innkalles med dette til overnevnte møte. Eventuelt forfall meldes til servicetorget, tlf. 611 26 410 snarest mulig. Varamedlemmer møter bare etter nærmere innkalling.

SAKSLISTE

Utvalgssakstype/nr.	Arkivsaksnr. Tittel
51/19	19/256 ÅRSMELDING MED ÅRSREGNSKAP 2018
52/19	19/802 FORSLAG OM Å INNFØRE SERIØSITETSBESTEMMELSENE SOM ERSTATNING FOR TELEMARSMODELLEN I BYGG- OG ANLEGGSSAKER.
53/19	19/799 REFERATSAKER TIL FORMANNSKAPETS MØTE 15.05.2019
54/19	19/358 Unntatt offentlig ofl §13 Ofl §13 SØKNAD OM STARTLÅN

SAKSFRAMLEGG

Ark: 033

Arkivsaksnr.: 19/802 l.nr. 19/5098

Kommune Søndre Land	Styre, råd, utvalg m.v.	Møtested Rådhuset	Møte Dato
------------------------	-------------------------	----------------------	-----------

Saksbehandler: Terje Lindalen

Sak: FORSLAG OM Å INNFØRE SERIØSITETSBESTEMMELSENE SOM ERSTATNING FOR TELEMARMSMODELLEN I BYGG- OG ANLEGGSSAKER.

Innstilling til vedtak:

1. Seriøsitetsbestemmelsene for bygg- og anleggskontrakter vedtas som kommunens tiltak mot arbeidslivskriminalitet og erstatter Telemarksmodellen.
2. Til kravet om bruk av lærlinger i Seriøstetsbestemmelsernes pkt 4 legges det til grunn at 10 % av de totalt arbeidede timer innen bygge- og anleggsfagene skal utføres av lærlinger.
3. Seriøsitetsbestemmelsene er spesielle kontraktsbestemmelser som kommer i tillegg til Norsk Standard for å sikre seriøsitet i bygg- og anleggskontrakter. Kontraktsbestemmelsene skal brukes i sin helhet og være en del av kontrakten.

Vedlegg:

13.03.2019 SERIØSITETSBESTEMMELSENE FOR BYGG

13.03.2019 Vedlegg 1 - Anbefalte og omforente_seriositetsbestemmelser_revidert_juni_2018

13.03.2019 Vedlegg 2 - Regjeringen - Strategi-mot-arbeidslivskriminalitet-2019-

13.03.2019 Vedlegg 3 - SMSØ Strategiske grep for å hindre svart økonomi og a-krim

Bakgrunn:

Søndre Land kommune vedtok i kommunestyresak 48/16 å innføre Telemarksmodellen som tiltak for å sikre økte krav til gjengs lønns- og sosiale arbeidsvilkår i offentlige bygge og anleggskontrakter i Søndre Land kommune. Telemarksmodellen er krav som Telemark fylkeskommune samt Skien kommune innførte i sin tid som vilkår og tiltak, utover lov og forskrift, mot sosial dumping i bygge- og anleggsbransjen. Senere har andre kommuner innført ulike varianter av denne ikke minst Oslo kommune med egen modell, Oslo modellen. For byggebransjen som sådan er det svært krevende å måtte forholde seg til ulike særvilkår i mange kommuner utover de kravene som allerede ligger i dagens anskaffelsesregelverk. Partene i bransjen Fellesforbundet, Byggenæringens Landsforening (BNL),

Kommunesektorens interesse- og arbeidsgiverorganisasjon i Norge (KS) og Direktoratet for forvaltning og IKT (Difi) har derfor gått sammen om en felles nasjonal løsning som skal sikre omtrent de samme typer forsterkninger av kravene som Telemarksmodellen gjør. Disse vilkårene er gitt navnet «Seriositetsbestemmelsene» for bygge- og anleggskontrakter. I korte trekk inneholder de 11 krav om:

1. Bruken av HMS-kort (helse, miljø og sikkerhet).
2. Pliktig medlemskap i StartBank som database for kvalifikasjoner og leverandøropplysninger.
3. Krav om faglærte håndverkere, min 40 %.
4. Lærlinger, antall % av arbeidsomfanget må vedtas.
5. Rapporteringsplikt til sentralskattekontoret for utlendingssaker.
6. Plikt til å ha implementert SHA (sikkerhet, helse, arbeidsmiljø) i egen organisasjon.
7. Bruken av lønns og arbeidsvilkår, påse-plikten og gjengs lønns- og sosiale arbeidsvilkår.
8. Bruken av underleverandører, to ledd under entreprenøren, d.v.s. totalt tre (3) ledd likt som dagens anskaffelsesforskrift.
9. Krav om bankutbetaling av lønn og andre ytelser.
10. Mislighold kan gi rett til avvisning i fremtidige konkurranser.
11. Revisjon, oppdragsgivers rett til innsyn, dokumentasjon, gjelder alle ledd.

Det er noen små forskjeller mellom Telemarksmodellen og Seriositetsbestemmelsene. Dette gjelder i hovedsak andelen lærlinger og antall ledd i leverandørkjeden. Forskjellene er ikke store men belyses under:

Telemarksmodellen sier bare at lærlinger skal delta i arbeidet men angir ikke noe omfang.

Seriositetsbestemmelsene sier at 7 % av antall arbeidede timer skal være utført av lærlinger. Dersom lærlingekravet ønskes forsterket kan det gjøres ved å heve denne grensen. Kravet bør imidlertid være balansert, da det innenfor visse fag kan være vanskelig å skaffe lærlinger.

Videre er det en forskjell mht antall ledd i leverandørkjeden. Telemarksmodellen legger til grunn to (2) ledd mens Seriositetsbestemmelsene sier inntil tre (3) ledd. Tre (3) ledd er i tråd med dagens anskaffelsesregelverk.

Det er ellers å bemerke at Formannskapet i Søndre Land 14. mars 2018 fattet følgende vedtak i forbindelse med bygging av Hovlitunet: *«Søndre Land kommune tillater ikke mer enn 3 ledd i kontraktkjeden. Søndre Land kommune kan godkjenne fire ledd når det foreligger en god begrunnelse».*

Regjeringen gikk i februar i år ut i media med «Strategi mot arbeidslivskriminalitet (2019–)» en tiltakspakke mot arbeidskriminalitet og lanserte der bla Seriositetsbestemmelsene som et konkret tiltak eller verktøy for å bekjempe arbeidslivskriminalitet (a-krim) i bygge- og anleggsbransjen.

Gjennom å vedta bruk av Seriositetsbestemmelsene følges dette arbeidet opp på kommunalt nivå.

Seriøsitetsbestemmelsene som krav legges inn i konkurransegrunnlaget. Oppfølgingen av Seriøsitetsbestemmelsene skjer gjennom kontraktsoppfølgingen av byggekontrakten og vil bli lagt inn som en egen rutine i kommunens kvalitetssikringssystem.

Metodikken som skal benyttes for oppfølging av Seriøsitetsbestemmelsene er utviklet av Difi gjennom en egen veileder for oppfølging av lønns- og arbeidsvilkår i offentlige kontrakter, sist endret den 4. mars 2019.

Vurdering:

Rådmannen anbefaler kommunestyret å vedta seriøsitetsbestemmelsene til erstatning for Telemarksmodellen. Bakgrunnen er å få inn bestemmelser som er kjente og forutsigbare for bransjen. At partene i bransjen har gått sammen om en nasjonal løsning sikrer slik kunnskap og forutsigbarhet. Samtidig ivaretar bestemmelsene de samme forholdene som ble regulert gjennom Telemarksmodellen og er enda mer konkret på f.eks. bruk av lærlinger.

Rådmannen har over tid jobbet med å få på plass et system for oppfølging av Telemarksmodellen i forbindelse med kommunens byggeprosjekter. Systemet er nå på det nærmeste ferdig og vil bli implementert i kommende byggeprosjekter.

Når det gjelder seriøsitetsbestemmelsene krav om at 7 % av antall arbeidede timer skal være utført av lærlinger vurderer rådmannen at det er mulig å forsterke dette kravet ved å heve denne grensen til 10 %, uten at det får vesentlige konsekvenser for anskaffelsene.

Telemarksmodellens krav om maksimalt to ledd i leverandørkjeden hevdes av lokale bedrifter i bransjen å ekskludere de mindre og da gjerne lokale bedriftene fra konkurransen, mens en i Skien kommune hevder at bransjen har vært i stand til å oppfylle kravet. Rådmannen mener at seriøsitetsbestemmelsenes samlede krav gir tilstrekkelig sikkerhet for at også underleverandører ett eller to ledd under hovedleverandøren følger gjengs lønns- og sosiale arbeidsvilkår. Rådmannen anbefaler at kommunen følger seriøsitetsbestemmelsenes krav om maksimalt tre ledd i leverandørkjeden.

Rådmannen har blitt opplyst om at saken vil bli fremmet i alle kommunene i Gjøvikregionen. Det vil være en fordel for den interkommunale anskaffelsesenheten og også for bransjen lokalt om alle kommunene i Gjøvikregionen følger samme bestemmelser.

Konsekvens for folkehelse:

Ingen.

Arne Skogsbakken
rådmann

Gjøvik, 15. mai 2019.
J.nr./referanse: 08-19/SL/ks

Søndre Land kommune
Rådhuset
2860 HOV

Att.: Politisk sekretariat/kontorsjef

Møtegodtgjørelse 1. halvår 2019 - kontrollutvalget i Søndre Land

På vegne av kontrollutvalget bes det herved om utbetaling av godtgjørelser til kontrollutvalgets medlemmer i henhold til kommunens reglement.

Leder av utvalget har fast møtegodtgjørelse som kommer i stedet for ordinær møtegodtgjørelse, jf. kommunens reglement.

For øvrige medlemmer og evt. møtende varamedlemmer bes om utbetaling i tråd med møtedeltakelse for **perioden 21.11.2018 - 20.05.2019.**

Navn/møtedato	Antall møter	Møte 10/12-18	Møte 25/1-19	Møte 11/3-19	Møte 10/5-19
Finn Øksne, nestleder	4	X	X	X	X
Gerd Margot Michaelsen, medlem	3	X	X	X	Forfall
Torgeir Søfferud, første vara	1	-	-	-	X

Det bes om at utgiftene belastet kontrollutvalgets budsjett, **ansvar 70030, tjeneste 1100, konto 10801.**

Med hilsen

Kjetil Solbrækken
utvalgssekretær

Kopi til orientering:
Kontrollutvalgets medlemmer og møtende vara

Adresse:

Kontrollutvalgstjenester
Studievegen 7, 2815 Gjøvik
Tel. 995 77 903, E-post: kjetil@kontrollutvalget.no

Randsfjordmuseet AS

Org.nr. 987 107 022

PROTOKOLL

fra Generalforsamling 26. april 2019, Jevnaker kommunehus, Jevnaker

Til stede fra aksjonærene:

Gran kommune: Varaordfører Hilde Kristine Smerud

Jevnaker kommune: ordfører Magnussen

Lunner kommune: ordfører Harald Tyrdal

→ Søndre Land kommune: ordfører Terje Odden

Nordre Land kommune: ordfører Ola T. Dokken

Gausdal kommune: ordfører Hans Oddvar Høistad

Hadeland Museumslag: Signe Von Streng

Hadeland Bergverksmuseum venneforening: Rune Haga

Lands Museumslag: Kjetil Gjerdalen

Fra styret:

Styreleder: Edvin Straume

Styremedlem: Erling Bonnevie Hjorth

Styremedlem: Kitty Selj

Styremedlem: Natasha Reksten

Fra administrasjonen:

Direktør Hans Philip Einarsen

Konservator Alastair Brown

Fra valgkomiteen:

Ordfører Hans Oddvar Høistad, Gausdal kommune

1. Åpning

Styreleder Edvin Straume ønsket velkommen.

2. Godkjenning av innkalling og saksliste

Innkalling med saksliste og dokumenter var utsendt den 22.03. 2019.

Innkalling og saksliste ble enstemmig godkjent.

3. Valg av møteleder.

Styreleder Edvin Straume ble enstemmig valgt til møteleder.

4. Valg av protokollfører.

Direktør Hans Philip Einarsen ble enstemmig valgt til protokollfører.

5. Valg av representanter til å medsignere protokollen.

Til å medsignere protokollen ble enstemmig valgt Lars Magnussen og Kjetil Gjerdalen

6. Godkjenning av årsberetning og regnskap for 2018.

Årsberetning, årsregnskap, revisors beretning og årsrapport 2018 ble enstemmig godkjent i samsvar med styrets forslag.

7. Inndekning.

Årets underskudd kroner 403 618 vil i samsvar med styrets forslag dekkes inn fra selskapets egenkapital.

8. Fastsetting av revisors honorar.

Enstemmig vedtak om at revisor honoreres etter faktura.

9. Valg.

Valgkomiteens forslag til nytt styre ble presentert.

Følgende styre med varamedlemmer ble enstemmig valgt:

Styreleder	Edvin Straume	Ikke på valg
Nestleder	Geir Steinar Loeng	Ikke på valg
Styremedlem	Inger Enger	Ny
Styremedlem	Erling Bonnevie Hjort	Ikke på valg
Styremedlem	Berit Halvorsen	Gjenvalgt
Styremedlem	Kitty Selj	Gjenvalgt
Styremedlem	Natasha Reksten	Ansattes representant
1. Varamedlem	Rune Haga	Gjenvalgt (1 år)
2. Varamedlem	Anna Kirah	Ny

Edvin Straume ble gjenvalgt som styreleder.

Geir Steinar Loeng ble gjenvalgt som nestleder

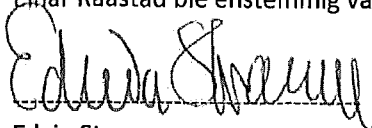
Det ble enstemmig vedtatt at styrehonoraret settes til samme nivå i 2019 som 2018.

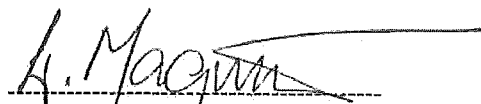
BDO AS ble enstemmig valgt som revisor for 2019. Det settes i gang en prosess for å få innhente tilbud fra andre revisorselskap i 2019.

Som valgkomiteen til neste års generalforsamling ble følgende enstemmig valgt:

- Einar Raastad, Hadeland
Gjensittende fra årets valgkomite. Velges for 1 år.
- Wenche Eimann, Land
Gjensittende fra årets valgkomite. Velges for 2 år.
- Jon Sylte, Gausdal
Ny. Velges for 3 år.

Einar Raastad ble enstemmig valgt som leder av valgkomiteen.

Edvin Straume

Lars Maghussen

Kjetil Gjerdalen